

INVENTARISATIE 'EIGEN KRACHT INTERVENTIES':
HUIDIG HULPAANBOD EN BESTAANDE KENNIS IN DE
ROTTERDAMSE JEUGDHULPKETEN

Barbara van Straaten,
IVO

Gerda Rodenburg,
IVO

Wilma Jansen,
Gemeente Rotterdam

Maart 2017

Colofon

Inventarisatie 'Eigen kracht interventies': huidig hulpaanbod en bestaande kennis in de Rotterdamse jeugdhulpketen

Auteurs:

Barbara van Straaten, IVO

Gerda Rodenburg, IVO

Wilma Jansen, gemeente Rotterdam

Met medewerking van: Nadine van Gelder

Rotterdam, maart 2017

Met dank aan alle jeugdhulpaanbieders en opleidings- en kennisinstututen van ST-RAW die gegevens hebben aangeleverd.

ST-RAW (projectnummer 737200006) wordt mede mogelijk gemaakt door:

ST-RAW bouwt verder op de ervaringen van DWARS, de Academische Werkplaats gericht op diversiteit in het jeugdbeleid in Rotterdam. DWARS was een netwerkorganisatie waarin kennis en vakmanschap werden gedeeld tussen doelgroep, praktijk, onderzoek, onderwijs en het jeugdbeleid. DWARS is in 2015 overgegaan in ST-RAW. ST-RAW staat voor Samen Transformeren Rotterdam Academische Werkplaats en heeft nieuwe samenwerkingspartners:

Contactpersoon ST-RAW:

Wilma Jansen

Coördinator ST-RAW en Kennismakelaar
Jeugd en Transformatie Sociaal Domein

E: w.jansen@rotterdam.nl

Meer informatie:

W: <http://www.st-raw.nl>

E: st-rawMO@rotterdam.nl

Het onderzoeksinstituut IVO werkt op een enthousiaste manier samen met opdrachtgevers aan het beantwoorden van vragen rondom leefstijl, verslaving en zorg. Het verbeteren van de situatie van kwetsbaren in de maatschappij speelt daarbij een belangrijke rol.

IVO Instituut voor Onderzoek naar Leefwijzen en Verslaving

Heemraadssingel 194

3021 DM Rotterdam

T +31 10 425 33 66

E secretariaat@ivo.nl

W www.ivo.nl

Inhoud

1	Inleiding	1
2	Methode	2
3	Jeugdhulpaanbieders over eigen kracht	4
4	Resultaten inventarisatie huidige hulpaanbod	6
4.1	Doelgroep 1: het gezin/systeem	6
4.2	Doelgroep 2: kinderen/jongeren	11
4.3	Doelgroep 3: ouders/verzorgers	16
4.4	Doelgroep 4: divers/overig	19
5	Resultaten inventarisatie bestaande kennis	21
5.1	Ontwikkelde interventies/methodieken/lesmodules	21
5.2	Onderzoek naar bestaande interventies of het begrip eigen kracht	21
5.3	Onderzoek naar of ontwikkeling van interventies en methodieken binnen ST-RAW	23
6	Vergelijking eigen kracht interventies praktijkinventarisatie met literatuurstudie	25
6.1	Welke interventies uit de literatuurstudie worden ook genoemd door de jeugdhulpaanbieders?	25
7	Conclusie	26
8	Literatuur	28
	Bijlage 1. Inventarisatielijst jeugdhulpaanbieders	29
	Bijlage 2. Inventarisatielijst opleidings- en kennisinstituten	32

1 Inleiding

Deze inventarisatie van het huidige hulpaanbod gericht op het vergroten van eigen kracht en van bestaande kennis van eigen kracht interventies in de regio Rotterdam-Rijnmond, wordt uitgevoerd binnen ST-RAW. ST-RAW (voorheen DWARS) is de vernieuwde academische werkplaats voor de jeugdhulpketen. Samen met de partners uit praktijk, beleid, onderwijs en wetenschap wil ST-RAW de jeugdhulp en het gemeentelijk jeugdbeleid in Rotterdam en de regiogemeenten van een stevig kennisfundament voorzien.

ST-RAW is opgebouwd uit 5 deelprojecten (workpackages) waarin de verschillende aspecten van de transformatiedoelen van de Jeugdwet¹ aan bod komen. Dit onderzoek komt voort uit het eerste workpackage van ST-RAW “*Doen we de juiste dingen?*”, waarin de vraag centraal staat of we de juiste dingen doen om de eigen kracht van gezinnen te vergroten. Hierbij wordt op macro-niveau naar de resultaten van de invoering van het nieuwe Rotterdamse Jeugdstelsel gekeken, op meso-niveau naar hoe eigen kracht in wijken aangeboden kan worden en op micro-niveau naar welke methodieken, interventies of werkzame elementen daaruit door professionals in de jeugdhulpketen ingezet (kunnen) worden om eigen kracht te bevorderen. Deze huidige inventarisatie richt zich op het micro-gedeelte en bestaat uit 2 onderdelen:

1. Inventarisatie van het huidige *hulpaanbod* gericht op het vergroten van eigen kracht.
Voor dit onderdeel is nagegaan welke interventies gericht op het vergroten van eigen kracht, in welke situaties en op welke wijze al worden ingezet door de jeugdhulpaanbieders in de regio Rotterdam-Rijnmond² en hoe vaak.
2. Inventarisatie van bestaande *kennis* over ‘eigen kracht interventies’.
Dit onderdeel bestond uit een inventarisatie van de bestaande, recent ontwikkelde kennis bij de participerende opleidings- en kennisinstellingen³ over (vernieuwende) interventies en werkwijzen gericht op het inzetten van en vergroten van eigen kracht van jeugdigen en ouders.

Wat verstaan we onder eigen kracht?

Het begrip eigen kracht verwijst naar talenten en mogelijkheden van mensen om zelf oplossingen te vinden voor problemen (Brink, 2013). Interventies gericht op het vergroten van eigen kracht richten zich op één of meer dimensies van eigen kracht:

- De competentie dimensie: wat kan iemand (vaardigheden, talenten) en wat weet en kent iemand (kennis, ervaring)?
- De sociale dimensie: heeft iemand een sociaal netwerk en wat is de kracht van dat netwerk?
- De motivationele dimensie: de mate van zelfvertrouwen, geloof in eigen kunnen, motivatie, zingeving en of iemand het idee heeft controle te hebben over factoren die het leven beïnvloeden.

Deze 3 dimensies kunnen gezien worden als de kern van eigen kracht en bepalen - in onderlinge samenhang - de mate waarin iemand over eigen kracht beschikt. Raadpleeg voor meer informatie over het begrip eigen kracht de literatuurstudie die hierover is verricht in het kader van ST-RAW (Horrevorts, 2016).

¹ Zie <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2013/07/01/jeugdwet>

² In hoofdstuk 2 worden de benaderde jeugdhulpaanbieders genoemd.

³ In hoofdstuk 2 worden de opleidings- en kennisinstellingen genoemd.

2 Methode

Inventarisatielijsten

We hebben 2 inventarisatielijsten opgesteld: 1 voor de inventarisatie van het huidige hulpaanbod gericht op het vergroten van eigen kracht bij jeugdhulpaanbieders in de regio Rotterdam-Rijnmond en 1 voor de inventarisatie van bestaande kennis bij participerende opleidings- en kennisinstituten. De inventarisatielijst voor jeugdhulpaanbieders inventariseerde per interventie de volgende onderdelen: doelgroep, doel, beschrijving, bereik en werkzaamheid (zie Bijlage 1). De inventarisatielijst voor participerende opleidings- en kennisinstituten inventariseerde per interventie of methodiek de volgende onderdelen: doelgroep, doel, aanpak, materiaal, onderbouwing en onderzoek (zie Bijlage 2). De inventarisatielijsten zijn per e-mail verstuurd naar de betrokken jeugdhulpaanbieders en opleidings- en kennisinstituten.

Benaderde jeugdhulpaanbieders en opleidings- en kennisinstituten

Van de Gemeente Rotterdam ontvingen we een lijst van te benaderen jeugdhulpaanbieders voor de inventarisatie van het huidige hulpaanbod gericht op het vergroten van eigen kracht (onderdeel 1). Op de lijst waren alleen de grotere aanbieders opgenomen van jeugd en opvoedhulp, jeugd-GGZ en LVB-hulp. Dit zijn de volgende 37 jeugdhulpaanbieders:

Antes, ASVZ, Devotas, De Forensische Zorgspecialisten - De Waag, De Hoop, De La Salle, De Viersprong, Emergis, FlexusJeugdplein, Focuz Behandelcentrum, FortaGroep, GGZ Delfland, Groos Mentaal Beter, Horizon, Intermetzo, Ipse de Bruggen, Jeugdbescherming Rotterdam-Rijnmond, Jeugdformaat, Lucertis, MoleMann Mental Health B.V., Pameijer, PKJP, Pluryn, Prokino, Regionaal Instituut voor Ontwikkelingsproblemen, Rivierduinen, Sheerenloo, Stek Jeugdhulp, Timon Groep, Trivium Lindenhof, Virenze, William Schrikker Pleegzorg, Yes We Can Clinics, Yoep Onderwijs en Zorg, Yulius en Zuidwester.

Vervolgens zijn op verzoek van de Gemeente Rotterdam de volgende 6 organisaties benaderd die jongerencoaching bieden in wijkteams:

Exodus, FlexusJeugdplein, Futuro, Humanitas, JoZ en Radar.

In totaal zijn dus 43 (afdelingen van) organisaties benaderd.

Voor de inventarisatie van bestaande kennis over eigen kracht interventies (onderdeel 2) zijn de volgende 6 participerende opleidings- en kennisinstituten benaderd: Erasmus MC afdeling Maatschappelijke gezondheidszorg, Erasmus MC-Sophia afdeling kinder- en jeugdpsychiatrie, Erasmus Universiteit Rotterdam afdeling Pedagogische wetenschappen, Gemeente Rotterdam afdeling Onderzoek en Business Intelligence, Hogeschool Rotterdam Kenniscentrum Zorginnovatie en Kenniscentrum Talentontwikkeling, en InHolland Lectoraat Dynamiek van de stad.

Wijze van benadering

Door de gemeente is in het reguliere overleg met jeugdhulpaanbieders aangekondigd dat de inventarisatie zou plaatsvinden en is verzocht om hier medewerking aan te verlenen. Voorafgaand aan het per e-mail versturen van de inventarisatielijst zijn alle jeugdhulpaanbieders telefonisch benaderd om navraag te doen over naar welke medewerker of afdeling de inventarisatielijst opgestuurd kon worden. Vervolgens zijn de jeugdhulpaanbieders in november gemaild met de vraag de inventarisatielijst in te vullen. Enkele weken later zijn ook de organisaties die jongerencoaching bieden gemaild.

Omdat de respons tegenviel, zijn vanaf begin december jeugdhulpaanbieders die nog niet gereageerd hadden nagebeld (indien nodig meerdere malen) om na te vragen of de e-mail en bijlagen goed ontvangen waren en

duidelijk waren. Ook hebben we aangeboden de lijst samen telefonisch in te vullen. Hier hebben enkele organisaties gebruik van gemaakt.

Respons

Van de 43 organisaties ontvingen we:

- 23 reacties retour (53% respons);
- 3 organisaties boden geen jeugdhulp (meer) in de regio;
- 2 organisaties wilden niet meewerken.

Met de overige 15 organisaties is het contact met de juiste persoon niet tot stand gekomen ondanks verschillende keren nabellen en mailen.

Veel jeugdhulpaanbieders gaven aan het erg druk te hebben, onder andere wegens vele verzoeken tot medewerking aan onderzoeken, en weinig tijd te hebben de lijst in te vullen en terug te sturen. Een moeilijkheid bij het contacteren was dat afdelingen vaak onder een grote overkoepelende organisatie vallen, waardoor bijvoorbeeld de communicatie traag verloopt of het onduidelijk blijft wie de juiste contactpersoon is die kennis heeft van het jeugdhulpaanbod bij een instelling of locatie.

Van 5 van de 6 opleidings- en kennisinstituten hebben we een reactie ontvangen (83% respons).

3 Jeugdhulpaanbieders over eigen kracht

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe jeugdhulpaanbieders tegen eigen kracht aankijken in relatie tot hun aanbod.

Wanneer is een interventie een interventie gericht op het vergroten van eigen kracht?

In de begeleidende mail naar de jeugdhulpaanbieders bij wie we de eigen kracht interventies verzamelden, noemden we de 3 dimensies van eigen kracht: de competentionele dimensie, de sociale dimensie en de motivationele dimensie. Interventies gericht op het vergroten van eigen kracht richten zich op één of meer dimensies van eigen kracht (zie hst. 1). Daarbij noemden we voorbeelden van eigen kracht interventies (Triple P en KopOpOuders). Uit de reacties die we terugkregen bleek dat hoe jeugdhulpaanbieders het begrip eigen kracht definiëren, en of en in welke mate zij hun aanbod hier onder scharen, varieert.

Een deel van de organisaties stuurde ons de inventarisatielijst terug met de interventies uit hun aanbod die zij onder tenminste één van de dimensies van eigen kracht vonden vallen (zie voor alle interventies hst. 4). Het kwam echter ook vaak voor dat organisaties het lastig vonden om een beschrijving te geven van specifieke interventies gericht op het vergroten van eigen kracht. Vaak werd dan genoemd dat in principe het totale aanbod gericht is op het vergroten van eigen kracht. Anderen beschreven enkele ‘pure’ eigen krachtinterventies, maar vulden aan met dat dit geen compleet overzicht is.

“Bij alle interventies staat het vergroten van eigen kracht en zelfredzaamheid centraal, dat is een basishouding van professionals, voortkomend vanuit de missie en visie van [organisatie]. Ik bespreek er hier twee, maar dat is een keuze. Er zijn dus meer interventies die aan dit criterium voldoen.”
(respondent jeugdhulpaanbieder 1)

“Naast dergelijke specifieke trainingen geldt uiteraard dat ook reguliere behandelingen gericht zijn op het in de kracht zetten van cliënten.” (respondent jeugdhulpaanbieder 2)

“Belangrijk te benoemen is dat al onze diensten (lees: interventies) gericht zijn op het versterken van de eigen kracht van een jongere met een licht verstandelijke beperking. Wij hebben daarvoor geen afgebakende programma's, zoals in de psychiatrie. Op Eigen Benen, Competentie Gericht Werken, Oplossingsgericht werken, therapieën, behandeling, begeleiding, training; alles draagt bij aan het versterken van de eigen kracht.” (respondent jeugdhulpaanbieder 3)

Andere organisaties noemden geen specifieke interventies, maar lichtten toe dat eigen kracht desalniettemin in hun aanbod altijd een rol speelt.

“[Organisatie] kiest er voor vanuit haar visie om geen specifieke interventie aan te bieden. Er wordt gewerkt met een basismethodiek waarin alle richtlijnen en protocollen zijn opgenomen. De richtlijnen Jeugdhulp en jeugdbescherming zijn hierin leidend en het Kwaliteitskader Jeugd en uiteraard de Wet Jeugdhulp.” (respondent jeugdhulpaanbieder 4)

“Wij bieden geen interventies hoofdzakelijk gericht op "eigen kracht", maar alle interventies hebben het versterken van de eigen vaardigheden als onderdeel.” (respondent jeugdhulpaanbieder 5)

“(…) al onze interventies zijn vanuit onze missie gericht op het versterken van de regie van de cliënt over het eigen leven. Onderdeel van behandeling is altijd psycho-educatie, omgaan met/vaardigheden, ouderbegeleiding en versterken van het netwerk.” (respondent jeugdhulpaanbieder 6)

Sommige organisaties schaarde ook meer algemene interventies of methodieken onder eigen kracht, zoals cognitieve gedragstherapie. Ondanks dat dit misschien niet direct als een typische eigen krachtinterventie wordt beschouwd, gaat het ook in dit soort interventies om het ‘versterken’ van een cliënt. We hebben alle interventies die door organisaties zijn genoemd in deze inventarisatie opgenomen zonder hier zelf een selectie in te maken. Op deze manier laat deze inventarisatie zien hoe organisaties zelf eigen kracht zien en welke van hun interventies zij daaronder scharen.

“Binnen de behandelingen wordt standaard ingezet op het versterken van eigen kracht. Zo wordt binnen de cognitieve gedragstherapie gekeken naar de sterke kanten van een persoon, wie vanuit de omgeving een steunfiguur kan zijn en hoe een persoon of systeem de sterke kanten kan benutten.” (respondent jeugdhulpaanbieder 7)

Een organisatie die zorg biedt voor mensen met een verstandelijke beperking kijkt anders aan tegen eigen kracht. Voor deze organisatie staat eigen kracht voor ‘het vooral zelf kunnen’. De groep cliënten met een verstandelijke beperking die zij ondersteunt heeft echter altijd in meer of mindere mate ondersteuning nodig. Het woord ‘eigen kracht’ wordt daarom niet actief gebruikt in de organisatie. Bij hen staat ‘procesgericht werken’ centraal: het proces volgt de cliënt. (jeugdhulpaanbieder 8)

Tot slot was er een organisatie die haar positieve ervaringen deelde met het begrip ‘eigen kracht’.

“Wij merken als organisatie dat kinderen en hun ouders zich gehoord en begrepen voelen. Ze vinden het prettig dat er niet alleen gekeken wordt naar klachten en problemen, maar dat er ook gelet wordt op krachten, zelfbeeldversterking enz. Vaak zeggen ouders dat ze het fijn vinden dat de problemen niet ‘gepsychologiseerd’ worden. Mensen willen tegenwoordig geen stempel en willen eigenlijk gewoon functioneren (althans herstel van functioneren inzetten). Als je in de behandeling hierop inzet wordt dat als zeer positief ervaren. Ik zeg zelf altijd in de behandeling: ‘Je mag zoveel stoornissen hebben als je wilt, als je maar functioneert.’ Mijn ervaring is dat dit gewaardeerd wordt.” (respondent jeugdhulpaanbieder 8)

4 Resultaten inventarisatie huidige hulpaanbod

In dit hoofdstuk geven we een korte beschrijving van de interventies gericht op het vergroten van eigen kracht die we aangeleverd hebben gekregen van jeugdhulpaanbieders in de regio Rotterdam-Rijnmond. Deze beschrijvingen hebben we overgenomen zoals aangeleverd door de jeugdhulpaanbieders. Soms werd verwezen naar een website of algemene informatie over een interventie, in die gevallen hebben we die tekst overgenomen. Hierdoor verschillen de beschrijvingen wat betreft de mate van detail en welke gegevens worden beschreven per interventie.

We hebben de in totaal 65 aangeleverde interventies aan de hand van de volgende doelgroepen onderverdeeld:

Doelgroep 1: het gezin/systeem (21 interventies)

Doelgroep 2: kinderen/jongeren (25 interventies)

Doelgroep 3: ouders/verzorgers (15 interventies)

Doelgroep 4: divers/overig (4 interventies)

4.1 Doelgroep 1: het gezin/systeem

Ambulante Spoedhulp

Ambulante Spoedhulp is bedoeld voor gezinnen met kinderen tot 18 jaar, die een crisis of spoedeisende situatie ervaren en er zelf niet meer uitkomen. Via gesprekken en/of video-opnames en praktische oefeningen met alle gezinsleden wordt er stap voor stap gewerkt aan de oplossing van de crisissituatie. Uitgangspunt hierbij is dat er gestreefd wordt naar een situatie die door alle gezinsleden als leefbaar ervaren wordt en veilig is. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt 50 gezinnen per maand met deze interventie (peildatum november 2016). De interventie is niet erkend volgens de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het NJi.

Beter Beschermd Plus

Beter Beschermd Plus is een vorm van hulpverlening in een dwangkader waarbij de gezinsbehandelaar gedurende een korte periode intensief met een gezin aan de slag gaat. Er wordt gewerkt aan doelen die een casusregisseur van de jeugdbescherming heeft opgesteld. De gezinsbehandelaar spreekt met alle gezinsleden over veiligheid. Veelal wordt een veiligheidsplan gemaakt zodat iedereen veilig is en zich veilig voelt. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt met deze interventie 54 gezinnen per maand (peildatum: november 2016). We hebben geen informatie over de werkzaamheid.

Brain Blocks

Een training voor ouders en kinderen met autisme (tussen de 8 en 18 jaar), om de communicatie tussen ouder en kind te verbeteren. Er zijn 3 à 4 sessies (met ouders en kinderen gezamenlijk), en er worden filmpjes van de thuissituatie besproken en geëvalueerd. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt circa 20 cliënten per jaar met deze training. De ervaren effectiviteit is volgens de jeugdhulpaanbieder groot: de training geeft inzicht en bevordert de communicatie in het gezin en de bredere sociale omgeving.

Familie FACT

Familie FACT is inzetbaar bij kinderen en jeugdigen van 0 tot 23 jaar en hun gezinsleden. De intensiteit van de zorg hangt af van de zwaarte van de problematiek. De behandeling richt zich op meerdere levensgebieden, zoals ondersteuning bij psychiatrische problemen, problemen op school of werk, problemen met instanties,

verslaving of problemen binnen het gezin. Begeleiding en ondersteuning vinden plaats op de plek waar men de problemen ondervindt. Contact is geregeld bij het gezin thuis, op school of elders. De Familie FACT benadering is er mede op gericht zwaardere vormen van hulp (opname, uithuisplaatsing) te voorkomen en gezinnen weerbaarder te maken. We hebben geen gegevens over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Families First

Een crisisinterventie gericht op het gezin met als doel het voorkomen van uithuisplaatsing via het vergroten van de competenties van de gezinsleden, het verbeteren van de opvoedvaardigheden van ouders / verzorgers, het verbeteren van het gebruik van het sociaal netwerk en het versterken van wat al goed gaat. Over een periode van 4 tot 6 weken komt er 4 à 5 keer per week een gezinswerker op huisbezoek. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet, bereikt 16 gezinnen per maand met deze interventie (peildatum: november 2016). De interventie is 'effectief volgens eerste aanwijzingen' volgens de Databank Effectieve Jeugdinterventies van het NJi.

Familie Netwerk Beraad

Een interventie voor het gezin en het directe netwerk, waarbij ingezet wordt op het vinden van snelle oplossingen voor praktische problemen met behulp van het netwerk, om de eigen regie te vergroten en te versterken. Onder begeleiding van een coördinator wordt een plan opgesteld in samenwerking met de jeugdige en diens netwerk. De interventie wordt door 2 jeugdhulpaanbieders ingezet. We hebben geen informatie over de werkzaamheid en het bereik van de 2 jeugdhulpaanbieders die deze interventie inzetten.

Forensische Ambulante Systeemtherapie (FAST)

FAST is bedoeld voor meisjes en jongens van 12 tot en met 18 jaar die (ernstig) antisociaal en/of grensoverschrijdend gedrag vertonen. De jongeren zijn vanwege hun delict- en/of probleemgedrag in aanraking gekomen met politie, de Raad voor de Kinderbescherming of Jeugdzorg. FAST wordt ingezet bij jongeren met een matig of hoog recidiverisico en hun ouders/systeem. Het primaire doel van FAST is het verminderen of stoppen van de ernstige gedragsproblemen waarmee de jongere is aangemeld om zo (opnieuw) dreigende uithuisplaatsing te voorkomen en (de kans op) recidive te verminderen. Dit gebeurt door zowel aan de persoonsfactoren als de gezinsfactoren te werken en aan systeemfactoren buiten het gezin. FAST is een outreachende behandeling die gebruik maakt van een systeemgerichte en cognitieve gedragsmatige aanpak in combinatie met de methode Nieuwe Autoriteit. FAST is door de erkenningscommissie van het NJi erkend als goed onderbouwd. Ook heeft een procesevaluatie plaatsgevonden naar de uitvoering van FAST bij de Waag (Hoogsteder, 2016⁴). Bij het onderzoek waren 33 gezinnen en 7 behandelaren betrokken. De resultaten toonden aan dat de beoogde doelgroep grotendeels is bereikt en dat de programma-integriteit redelijk in orde was. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet behandelt circa 40 cliënten per jaar met FAST.

Home-Start / Home-Start+

Home-Start en Home-Start+ richten zich op gezinnen die tijdelijk een periode doormaken waarin het niet zo goed gaat, bijvoorbeeld ten gevolge van ziekte, problemen met de opvoeding, weinig of geen sociaal netwerk, relatieproblemen of gebrek aan geld. Home-Start is er voor gezinnen met tenminste één kind van zes jaar of jonger. Home-Start+ is er voor gezinnen met kinderen in de leeftijd 7 tot 13/14 jaar. Home-Start heeft een

⁴ Hoogsteder, L.M., Bonnes, D, & Stams, G.G.M.M. (2016) Agressie Regulatie op Maat: Een Evaluatie Studie in een Justitiële Jeugdinrichting met harde uitkomstmaten. Manuscript submitted for publication.

geïntegreerde benadering waarin doelstellingen op het terrein van preventie, zelfredzaamheid, eigen regie, participatie en versterken van sociale netwerken worden bereikt. Het bereik vanuit de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet is circa 420 gezinnen in Rotterdam, Nissewaard, Capelle en Schiedam per jaar. De jeugdhulpaanbieder geeft aan dat de interventie werkt (practice-based): *“In ruim 90% van de gevallen wordt de gestelde doelstelling geheel of gedeeltelijk behaald. Uit de meting van cliënttevredenheid geven cliënten vrijwel unaniem aan tevreden te zijn over het contact met, en de bereikbaarheid van, de vrijwilliger en coördinator. Tevens geeft het overgrote deel van de afgesloten gezinnen aan naar tevredenheid te zijn ondersteund in hun wensen en behoeften.”*

Integraal Ambulant Team (IAT)

Het IAT is een samenwerking waarin 3 jeugdhulpaanbieders integrale specialistische hulp bieden. Zij bundelen ondersteuning en behandeling bij licht verstandelijke beperking, psychiatrische behandeling en opvoedhulp in één team. Het IAT richt zich op het versterken van de eigen kracht van een gezin met behulp van het netwerk. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de 3 jeugdhulpaanbieders die deze interventie inzetten.

Intensieve orthopedagogische gezinsbehandeling (IOG)

Binnen IOG komt een gezinsbegeleider wekelijks bij een gezin en wordt gezinstherapie aangeboden. De doelgroep bestaat uit gezinnen met jongeren van 12-18 jaar met diverse problemen, inclusief een (licht) verstandelijke beperking. Deze interventie wordt door 2 jeugdhulpaanbieders ingezet. Het bereik van de ene jeugdhulpaanbieder is 150 cliënten per jaar. Volgens deze jeugdhulpaanbieder is de behandeling niet evidence-based. Vanuit de andere jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet hebben we geen gegevens over het bereik en de werkzaamheid.

Kinderen uit de knel

Kinderen uit de knel is een groepsprogramma voor ouderparen en hun kinderen. De ouders werken in een groep aan het doorbreken van de negatieve en destructieve patronen en aan het vinden van oplossingen voor terugkerende problemen. Het welzijn van de kinderen staat hierin steeds centraal. De kinderen maken met elkaar films, posters, tekeningen, graffiti, theater en muziek rond het thema “ouders die strijden”. Zij kunnen hier ook over spreken maar dat hoeft niet. Het programma is gericht op de mogelijkheden van de kinderen en op het vergroten van hun weerbaarheid. Beide ouders komen in een oudergroep 8 keer 2 uur bij elkaar. In dezelfde tijd komen de kinderen in een eigen groep bij elkaar. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt 26 gezinnen per maand met deze interventie (peildatum: november 2016). We hebben geen informatie over de werkzaamheid.

KIT

KIT is bedoeld voor kinderen in de leeftijd 0-6 jaar en hun ouders. KIT staat voor kinderpsychiatrische intensieve thuisbehandeling. Doel is het vergroten van de competenties van ouders. Een pedagogisch medewerker komt één keer per week bij een gezin thuis om samen te werken aan verandering binnen het gezin. Soms wordt daarbij gebruik gemaakt van video-opnames. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt met deze methode circa 20 gezinnen per jaar. Door behandeling thuis is dagbehandeling vaak niet meer nodig, is de ervaring van de jeugdhulpaanbieder.

Master!

Een interventie voor jongeren in een woonvoorziening. Master! omvat een richtlijn voor het opstellen van gezamenlijke doelen door het kind in samenwerking met ouders en school, ter bevordering van intrinsieke motivatie tot gedragsverandering. De duur van het programma is 6 weken. Via ‘boxen’ (een soort portfolio)

wordt de eigen ontwikkeling (van zowel ouders als kinderen) bijgehouden. Dit is een ondersteunende basismethodiek die wordt geïmplementeerd in zorg- en onderwijsinstellingen. De jeugdhulpaanbieder heeft ongeveer 200 JeugdZorgPlus bedden en ongeveer 200 Open jeugdzorg bedden. Op de scholen zitten 1 oktober 2016 bijna 1700 leerlingen. Exacte cijfers heeft de jeugdhulpaanbieder niet paraat. Over de werkzaamheid hebben we geen informatie.

Multi-Dimensionale Familie Therapie (MDFT)

De MDFT therapie is bedoeld voor jongeren in de leeftijd van 12 t/m 18 jaar en hun gezin, en heeft als doel onderlinge relaties te verbeteren, en het sociale netwerk en zelfvertrouwen van de gezinsleden te vergroten ter voorkoming van ernstiger gedragsproblemen van de jongere. Dit gebeurt in drie fases van gemiddeld 6 maanden via individuele-, ouder-, netwerk-, en gezinsgesprekken onder begeleiding van een therapeut. De interventie is evidence-based. De interventie wordt door 2 jeugdhulpaanbieders ingezet. De eerste jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt 50 cliënten per jaar met deze therapie. Vanuit de andere jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet hebben we geen informatie over het bereik en de werkzaamheid.

Pak Je Kans

Deze interventie is gericht op het gehele (directe) netwerk van kinderen/jongeren (0 t/m 18 jaar) met zorgwekkend signaal- of probleemgedrag. Doel is gedragsverandering bij de gezinsleden, versterking van de regie binnen het gezin, en het vergroten van de weerbaarheid van de jongere. De interventie wordt door 2 jeugdhulpaanbieders ingezet. De interventie omvat een ambulante traject van maximaal 13 weken (bij de eerste jeugdhulpaanbieder) of maximaal 10 weken (bij de andere jeugdhulpaanbieder). Het bereik van de eerste jeugdhulpaanbieder is 100 jeugdigen en hun ouder(s)/verzorger(s) per jaar. De werkwijze wordt theoretisch onderbouwd via de Jeugd Preventie methode (JPP) en BASTA! ('goed onderbouwd' in databank effectieve jeugdinterventies van het NJi). De werkwijze wordt 'practice-based' onderbouwd door de volgende werkzame bestanddelen:

- De directe samenwerking tussen politie en hulpverlening zorgt voor vroegtijdige signalering, vroegtijdige aanpak van problemen en doorzettingsmacht. Door de 'lik op stuk' aanpak van een ongewenste situatie of gedrag is er bij de politie de aandacht en de motivatie te signaleren en te melden bij Pak je Kans. En melding van zorgmijders door Pak je Kans bij de politie en Veilig Thuis draagt bij aan dossieropbouw en opschaling van problematiek.
- Een outreachende werkwijze: de hulpverlener werkt in de eigen omgeving van de jongere en het gezin, legt contact met andere belangrijke mensen rondom de jongere en het gezin.
- Een planmatige en doelgerichte werkwijze: met een persoonlijk ondersteuningsplan, concrete doelen en acties, meting doelrealisatie en cliënttevredenheid en kwaliteitsborging.
- Systeemgerichte benadering: directe samenwerking tussen jongere, gezin, sociaal netwerk, jeugdhulpverlening, wijkteam, het wijknetwerk, ketenpartner en andere partijen (zoals school, werk).

Het bereik van de andere jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet met deze interventie is 400 cliënten in de regio (in 2014). Deze jeugdhulpaanbieder geeft geen informatie over de werkzaamheid.

Remweg

Een training voor jongeren tussen de 6 en 12 jaar die moeite hebben met impulscontrole, en hun ouders. Er wordt gewerkt aan verbetering van die impulscontrole via het aanleren van andere coping-strategieën en vaardigheden door middel van één-op-één instructie, en oefenmomenten thuis en op school. Bij ouders wordt gefocust op het bevorderen van de opvoedingsbekwaamheid. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie

inzet bereikt hiermee 15 cliënten per jaar. Het effect is volgens de jeugdhulpaanbieder afhankelijk van de wijze en intensiteit waarin ouders kunnen oefenen.

Systeemtherapie

Oplossingsgerichte therapie voor het gezin en directe netwerk (systeem) van kinderen van 4 t/m 18 jaar. Er wordt gewerkt aan het verbeteren van de veerkracht van en de sociale relaties tussen de betrokkenen. Gedurende 4 tot 6 huisbezoeken wordt er geoefend met gewenst gedrag en het doorbreken van patronen, en worden ouders geholpen met het verminderen van hun onzekerheden en/of onderlinge meningsverschillen m.b.t. de opvoeding. De interventie wordt door 2 jeugdhulpaanbieders ingezet. Het bereik van de ene jeugdhulpaanbieder is 10-15 gezinnen per jaar. Deze jeugdhulpaanbieder vindt deze therapie met name effectief bij adolescenten. Vaak is naast systeemtherapie ook individuele therapie voor de jongere, maar ook vaak voor de ouder wel noodzakelijk. Vanuit de andere jeugdhulpaanbieder hebben we geen informatie over het bereik en de werkzaamheid.

Theraplay bij kinderen met ASS

Theraplay heeft als doel om de relatie tussen kind en ouder / verzorger te verbeteren. Theraplay is gebaseerd op vier essentiële kenmerken binnen een ouder-kind relatie: Structuur, Betrokkenheid, Verzorging en Uitdaging. Door eenvoudige spelletjes die therapeut, kind en ouder in de sessies met elkaar doen, wordt een natuurlijk patroon van speelse, gezonde interactie gestimuleerd. Binnen de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet wordt momenteel onderzoek gedaan naar deze methode. We hebben geen informatie over het bereik.

Veilig Sterk & Verder (VSV)

VSV is een intersectoraal behandelaanbod bij kindermishandeling waarbij sprake is van een hoog risico op herhaling. Er wordt een integrale benadering van het gezin gehanteerd waarbij de eigen kracht van ouders, kinderen en het steunsysteem tot zijn recht komt. VSV richt zich op alle gezinsleden waarbij de veiligheid van het kind centraal staat. Het gaat bij het doorlopen van het behandelprogramma om het stoppen van het geweld en het mogelijk maken van een veilige ontwikkeling van de kinderen. Veelal wordt gezocht hoe gebruik gemaakt kan worden van het eigen bestaande netwerk om veiligheid te behouden en uit te bouwen. VSV wordt alleen aangeboden aan gezinnen die onder toezicht gesteld zijn van Bureau Jeugdzorg. Binnen de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet is het bereik circa 15-20 casussen per jaar. Over de werkzaamheid meldt de jeugdhulpaanbieder: *“De intersectorale aanpak, het gemeenschappelijke doel (veiligheid) en het doel om op eigen kracht weer verder te kunnen (fase ‘verder’) maken dit een intensief maar robuust programma.”*

WRITEjunior

Therapie voor kinderen met een trauma (6 t/m 18 jaar). In het bijzijn van een therapeut en met betrokkenheid van de ouders wordt er over het trauma geschreven en gesproken. Ouders leren hierdoor het trauma bespreekbaar te maken, en angsten te herkennen bij hun kind. Onderzoek wijst uit dat deze traumatherapie klachten doet afnemen. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt 2 tot 3 kinderen per jaar met deze therapie, en meldt hierbij: *“Het ‘eigen kracht’ element zit hem vooral in de zin dat ouders leren het trauma bespreekbaar te maken met hun kind, en angsten te herkennen bij hun kind.”* We hebben geen informatie over de werkzaamheid.

Zelfstandigheidstraining 16+

Een training die is gericht op het vergroten van zelfredzaamheid en eigen kracht van jongeren. De doelgroep omvat jongeren en hun systeem/sociaal netwerk. Het doel is de overgang naar zelfstandig wonen begeleiden door:

- verbeteren vaardigheden;
- het vergroten van het sociale netwerk;
- het vergroten van zelfvertrouwen;
- leren omgaan met/ verminderen van problemen

We hebben geen informatie over het bereik. Volgens de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet zijn scores direct na de training positief, maar is te weinig bekend over duurzaamheid van de effecten.

4.2 Doelgroep 2: kinderen/jongeren

Cognitieve gedragstherapie (CGT)

CTG wordt aangeboden voor kinderen en jongeren met psychische problemen. Binnen de gedragstherapie brengen therapeut en cliënt eerst het problematische gedrag en de omstandigheden waarin die voorkomen in kaart. Vervolgens helpt de therapeut de cliënt om met beter passende gedragspatronen te reageren op die omstandigheden. Hiervoor worden diverse oefeningen en huiswerk gedaan. Zowel het inventariseren van problematisch gedrag als het bedenken en oefenen van nieuw, beter passend gedrag doen cliënt en therapeut samen. De interventie wordt door 4 jeugdhulpaanbieders genoemd. Bereik door de eerste aanbieder: 1200 kinderen per jaar. Vanuit de andere jeugdhulpaanbieder hebben we geen informatie over het bereik en de werkzaamheid, en van de eerste aanbieder geen informatie over de werkzaamheid.

'Dit vind ik ervan!'

De methode 'Dit vind ik ervan!' is ontwikkeld voor de verstandelijk beperktenzorg. 'Dit vind ik ervan!' begint met het gesprek tussen de cliënt en/of verwant en zijn begeleider. Het gesprek heeft de vorm van een onderzoekende dialoog. De cliënt verkent wat voor hem belangrijk is en hoe de zorg- en dienstverlening hierop aansluit. De begeleider ondersteunt hem hierbij en luistert tegelijkertijd. Samen gebruiken ze de uitkomsten van het gesprek om de dienstverlening aan te passen op wat de cliënt belangrijk vindt. Het gesprek wordt jaarlijks gevoerd om te benutten bij de jaarlijkse evaluatie van het ondersteuningsplan. De manier waarop het gesprek plaats vindt hangt af van de voorkeur en mogelijkheden van de cliënt. 'Dit vind ik ervan!' is er daarom in verschillende variaties die hierbij aansluiten. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet, zet deze methode in bij al hun cliënten en heeft daarmee een bereik van ongeveer 1200 cliënten per jaar. De ervaringen met de methode vanuit de jeugdhulpaanbieder zijn positief (practice-based). Het geeft hulpverleners bijvoorbeeld nieuwe inzichten in wensen van cliënten die eerder niet aan bod kwamen.

GirlsTalk / BoysRUs

Een training vanuit RutgersWPF voor jongeren met weinig weerbaarheid (tussen de 10 en 16 jaar) ter verhoging van de (seksuele) weerbaarheid, via een bordspel gericht op zelfreflectie en begrip- en kennisvergroting van seks en relaties. De training is door het NJi beoordeeld als 'goed onderbouwd'. We hebben geen informatie over het bereik van de jeugdhulpaanbieder.

Grip Op Je Dip

Een interventie voor jongeren met depressiviteits- of somberheidsklachten (tussen 4 en 18 jaar, maar met name 12 t/m 18 jaar). Doel is het verstevigen en uitbreiden van het sociale netwerk van de jongere. Dit gebeurt via wekelijkse individuele sessies en geregistreerde huiswerkopdrachten. De jeugdhulpaanbieder die deze

interventie inzet bereikt circa 15 cliënten per jaar met deze interventie. De jeugdhulpaanbieder heeft goede ervaringen met de interventie: *“dit zit ‘m met name in geregistreeerde huiswerkopdrachten, waardoor gemonitord wordt of de jongeren echt oefenen met hun opdrachten”*.

Inspanning – Ontspanning

Een vrijetijdstraining vanuit de Socratische benadering voor jongeren met autisme, voor de vergroting van empowerment, het (nuttig) leren omgaan met vrije tijd en hierin zelfstandig en onafhankelijk worden, vaardigheden aanleren, en sociale contacten maken (via hobby's e.d.) via 10 wekelijkse groepsessies. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Jouw Ingebrachte Mentor (JIM)

Bij de JIM-aanpak zetten jongeren van 12 tot 23 jaar met complexe problemen informele mentoren in als steunfiguren, met als doel uithuisplaatsing te voorkomen. Drie jeugdhulpaanbieders zetten deze interventie in. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de 3 jeugdhulpaanbieders.

“Jouw Kracht. Exodus biedt perspectief met krachtwerk.”

De doelgroep bestaat uit (ex-)gedetineerden en jongvolwassenen die moeite hebben op zelfstandige wijze grip op hun leven (terug) te krijgen. Ook de nodige aandacht en begeleiding van hun familie (ouders/partner/kinderen) hoort bij het bereik van de interventie van deze jeugdhulpaanbieder. Doelen zijn: verminderen en beëindigen van risicogedrag, herstel van schade als gevolg van (delict)gedrag, vergroten van maatschappelijke participatie. De methodiek “Jouw Kracht. Exodus biedt perspectief met krachtwerk.” is ontwikkeld in samenwerking met Impuls, onderzoekscentrum maatschappelijke zorg, een onderdeel van de Radboud Universiteit. Het krachtwerk van Impuls is een erkende methodiek⁵. Daarnaast meldt de jeugdhulpaanbieder over de werkzaamheid: *“De inzet van “Jouw Kracht” verbetert de resultaten van de doelen van kwetsbare mensen in het vinden van hun weg terug naar een zelfstandig(er) leven en/of het erkennen van duurzame ondersteuning in het geval van blijvende kwetsbaarheid door verstandelijke en/of psychische en/of psychiatrische beperkingen. Een deel van de doelgroep houdt begeleiding nodig om niet terug te vallen in de problematiek, verwijzing en nazorg reguliere zorg is dan ook een belangrijk onderdeel van het werk van Exodus.”*

De jeugdhulpaanbieder bereikt met deze methodiek op jaarbasis naar schatting (in Rotterdam):

- justitieel begeleid wonen: 40 deelnemers (2016);
- gemeentelijk (Staaïj) met/zonder wonen: 20-30 deelnemers (2016);
- intensieve Jongeren Aanpak wijkteams: ±60 deelnemers (2016);
- zwerfjongeren: naar verwachting 10-15 jongeren (2017);
- voorlichting: 2000 deelnemers;
- (social) media: diverse artikelen in landelijk en lokale media (krant, Facebook, LinkedIn, speciale tijdschriften gericht op kwetsbare doelgroepen justitie/gemeenten).

Intensieve Jongerenaanpak (IJA) (jongerencoaching)

De doelgroep zijn jongeren tussen de 12 en 24 jaar die maatschappelijk (dreigen) uit (te) vallen. De methode biedt intensieve, individuele begeleiding om te werken aan verbetering van de situatie met gezin, scholing/werk en vrije tijd. De werkwijze is integraal; de leefgebieden van de jongere staan immers niet op

⁵ Wolf, J. (2012). Herstelwerk: een krachtgerichte basismethodiek voor kwetsbare mensen. Nijmegen: Onderzoekscentrum maatschappelijke zorg & Academische werkplaats Opvang x Oggz.

zichzelf, maar beïnvloeden elkaar. Het motiveren en stimuleren van de jongeren is een belangrijk onderdeel van de aanpak. De jeugdhulpaanbieder zet deze methode in vanuit vijf wijkteams met vijf medewerkers en één medewerker in de flexpool. De jeugdhulpaanbieder vindt de methode succesvol (practice-based): *“De medewerker weet dat er met kleine stappen groot resultaat kan worden behaald. Samen met de jongere stelt de IJA-medewerker daarom korte en haalbare doelen op. De coach en de jongere werken zo samen toe naar lange termijn doelen. De IJA-medewerker is in staat om duidelijk grenzen te stellen, zonder de jongere af te wijzen. Zo voorkomen we dat hij structureel vervalt in survivalgedrag.”*

Kooktraining

Een kookcursus bestaande uit 6 tot 8 groepsessies voor jongeren met een beperking ter bevordering van een gezonde en gevarieerde eet- en leefstijl en vergroting van zelfstandigheid / zelfredzaamheid. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Leefstijltraining

Een training vanuit Tactus Verslavingszorg voor jongeren met middelenproblematiek (alcohol en/of drugs), gericht op het aanleren van technieken waarmee iemand weerbaarder wordt tegen trek en verleidingen, en het aanleren van ander gedrag. Er wordt getraind in 6 tot 7 groepsbijeenkomsten (met bijvoorbeeld rollenspellen) en individueel (met oefeningen / opdrachten voor de thuissituatie). We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Lotgenoten contactgroep ASS

Deze contactgroep omvat bijeenkomsten voor jongeren tussen 15 en ongeveer 21 jaar, met een gemiddelde intelligentie (IQ minimaal 80) en een stoornis in het autismespectrum, die in contact willen komen met andere jongeren met een stoornis in het autismespectrum. De bijeenkomsten hebben tot doel a) herkenning en erkenning te ervaren van ervaren problemen en b) het eigen probleemoplossend vermogen te vergroten door middel van het uitwisselen van ervaringen. De bijeenkomsten worden één keer per drie weken gehouden en duren anderhalf uur. Daarnaast vinden twee keer per jaar ouderbijeenkomsten plaats waarin ouders geïnformeerd worden over de Lotgenotencontactgroep. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Methodiek Hestia

Een interventie voor meisjes tussen de 12 en 18 jaar met een gesloten jeugdhulp machtiging, ter vermindering van het risico op slachtofferschap. Er wordt gewerkt aan het vergroten van de eigenwaarde, weerbaarheid en zelfbepaling. De trajecten van de meiden zijn individueel bepaald en het hele behandeltraject vindt plaats op één locatie. Het dagprogramma bestaat uit scholing, groepstherapieën, individuele therapie, systeemtherapie, versterkende leermodules en sport. Deze leermodules worden afgestemd op de fase waarin de meiden zich bevinden. De interventie maakt gebruik van evidence-based methoden. De afdeling van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet heeft 23 bedden.

Mijn Pad

Een ondersteunende applicatie waarmee jongeren vanaf 16 jaar die vanuit een JeugdzorgPlus-instelling komen, doelen voor zelfstandigheidsontwikkeling kunnen opstellen, ter bevordering van autonomie en participatie. De app brengt de situatie van de jongere in kaart en dient als meetinstrument ('routeplanner'). De app wordt ervaren als betrouwbaar en valide in het meten van veranderingen in autonomie en participatie, als toegankelijk, en bevorderend voor vertrouwensrelaties. Er wordt verwezen naar het Eindrapport Mijn Pad van

de Hogeschool Rotterdam uit 2015⁶. Hierin wordt geconcludeerd dat Mijn Pad lijkt aan te sluiten bij de belevingswereld van jongeren in de residentiële jeugdzorg, aan te zetten tot exploratie, en lijkt de ontwikkeling van eigen regie en participatie die past bij de jongere te ondersteunen. Wel is verder onderzoek nodig naar de validiteit, betrouwbaarheid en responsiviteit. We hebben geen informatie over het bereik van jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Nieuwe perspectieven

Nieuwe perspectieven is een vorm van jongerencoaching voor jongeren die dreigen af te glijden richting de criminaliteit, jongeren zonder dagbesteding, jongeren met schulden, jongeren met gedragsproblemen, ouders en jongeren met een licht verstandelijke beperking.

Doelen zijn: het voorkomen van terugval in ongewenst, overlastgevend of crimineel gedrag, het vergroten van het sociale netwerk, het verbeteren van sociale vaardigheden, het veranderen van kernovertuigingen, stimuleren van zelfredzaamheid en het vinden van een zinvolle dagbesteding en/of vrijetijdsbesteding. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt hiermee 53 cliënten per jaar. Over de werkzaamheid meldt de jeugdhulpaanbieder: *“De kracht van de interventie zit in de intensieve en outreachende begeleiding. De jongerencoach sluit aan bij de behoeften en de mogelijkheden van de jongere. Er wordt een plan op maat gemaakt. Door de hand in hand begeleiding kan de jongerencoach samen met de jongere stap voor stap werken aan zijn/haar zelfredzaamheid.”*

Rots en Water

Een training voor jongeren tussen de 4 en 18 jaar met weinig sociale vaardigheden en weerbaarheid. Doelen zijn het vergroten van zelfvertrouwen en zelfredzaamheid en het verminderen van sociale angsten, evenals het vergroten van sociale- en communicatieve vaardigheden. Er vinden 6 tweewekelijkse groepssessies plaats met psychomotore elementen, en daarnaast twee ouderbijeenkomsten. De training vertaalt zich goed naar de onderwijssetting en is tevens als werkzaam ervaren als anti-pest programma. De interventie wordt door 3 jeugdhulpaanbieders ingezet. Het bereik van de eerste jeugdhulpaanbieder is 3 groepen van 8 kinderen per jaar. Deze jeugdhulpaanbieder heeft goede ervaringen met deze training. Vanuit de andere 2 aanbieders hebben we geen informatie over de werkzaamheid en het bereik.

Samen Reïntegreren

De doelgroep zijn jongeren die in detentie hebben gezeten of met justitie in aanraking zijn gekomen en een Rotterdam-binding hebben. Doelen zijn: verhogen van de zelfredzaamheid van de (aanstaande) ex-gedetioneerde, door zaken te regelen zoals huisvesting, inkomen, op orde brengen van administratie en aanbrengen van structuur om op deze manier een basis te leggen voor een succesvolle re-integratie. Op maat wordt de mate van begeleiding bepaald, waarbij niets uit handen wordt genomen, maar het leren zelf doen centraal staat. Het bereik door de jeugdhulpaanbieder is 200 cliënten per jaar, dit zijn echter niet allemaal jongeren. De jeugdhulpaanbieder ervaart de werkzaamheid als goed (practice-based) omdat: a) er een luisterend oor wordt geboden en vrijwilligers kennis van zaken hebben m.b.t. het regelen van allerlei praktische zaken, b) mensen zich gehoord voelen waardoor ze ook meer gemotiveerd zijn om hun leven op een positieve manier op te bouwen, en c) een zinvolle dagbesteding, waar mensen gewaardeerd worden om wat ze doen, helpt om uiteindelijk zelfstandig te gaan wonen en een baan te vinden.

⁶ <http://hr.surfsharekit.nl:8080/get/smpid:54069/DS2/>

Sociale Vaardigheidstraining (SOVA)

Een training voor kinderen tussen 7 en 14 jaar met autisme / ADHD / andere gedrags- of ontwikkelingsproblematiek, gericht op het vergroten van zelfvertrouwen en sociale vaardigheden. Er vinden 6 tot 10 groepsessies en twee ouderbijeenkomsten plaats, en er is intensief contact met het onderwijs. De interventie wordt door 3 jeugdhulpaanbieders ingezet. De eerste jeugdhulpaanbieder bereikt hiermee circa 120 kinderen per jaar. Deze jeugdhulpaanbieder meldt over de werkzaamheid: *“Deze interventie werkt, omdat er gebruikt gemaakt wordt van verschillende modules waarvan de specifieke inhoud gericht is op de cliënt en zijn/haar hulpvraag. Tevens bestaat een dergelijke groep uit uiteenlopende cliënten. Hierdoor krijgen de deelnemende cliënten vele referenties mee welke hen verder op weg kan helpen.”*

De tweede jeugdhulpaanbieder bereikt met deze interventie 3 groepen van 6-8 kinderen per jaar. Deze jeugdhulpaanbieder meldt over de werkzaamheid: *“Het werkzame component zit hem vooral in het inzicht geven en begrip creëren bij ouders en school m.b.t. onmacht versus onwil van de kinderen (waaruit bepaald gedrag voortkomt).”* Vanuit de derde jeugdhulpaanbieder hebben we geen informatie over het bereik en de werkzaamheid.

Speltherapie

Speltherapie is een vorm van psychotherapie voor kinderen, waarbij spel als middel gebruikt wordt om een kind te begrijpen en te helpen. Speltherapie is een effectief hulpmiddel om een gestagneerde ontwikkeling van het kind weer op gang te brengen. Het spel geeft het kind gelegenheid om te ontspannen, gedachten, gevoelens en wensen te uiten, ervaringen te verwerken en te experimenteren met allerlei vormen van gedrag. De speltherapeut biedt het kind de mogelijkheid om nieuwe ervaringen op te doen, waardoor het kind emotioneel en cognitief nieuwe inzichten kan verwerven. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

The Leader In Me

Een interventie binnen het speciaal onderwijs, die jongeren proactief gedrag en andere gewoontes aanleert, waarmee kwaliteiten en potenties beter benut kunnen worden en het eigen succes bevorderd wordt. Internationaal onderzoek laat zien dat met dit programma de tevredenheid onder jongeren toeneemt: er zijn minder problemen rondom pesten en de leerresultaten zijn hoger. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet, brengt in kaart wat het resultaat is in Nederland. Vijftig scholen krijgen een vragenlijst voor zowel leerlingen, leerkrachten als leidinggevenden. Over twee jaar is het resultaat bekend. Vier scholen zijn gestart met het project. We hebben geen informatie over het bereik van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Vaktherapie

Een therapie voor jongeren met gedrags- en/of ontwikkelingsproblematiek (autisme, ADHD, e.d.), waarin in 10 tot 15 wekelijkse groepsessies via muziek-, beeldende, of psychomotorische therapie het zelfbeeld, de weerbaarheid en de sociale vaardigheden van de jongeren verbeterd worden. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Vrienden

Vrienden is er voor kinderen tussen de 7 en 16 jaar met angst- en/of depressieve klachten. Via cognitieve therapie, groeps- of individuele sessies (10x) en ouderbijeenkomsten (4x) wordt gewerkt aan gedragsverandering en het verbeteren van verschillende vaardigheden. Het werkzame element is het oefenen met elkaar in groepsverband en op school. Door het NJi is Vrienden beoordeeld als ‘goed onderbouwd’. Het bereik van deze interventie door de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet, ligt op 6 groepen van 6-8

kinderen per jaar. Over de werkzaamheid meldt de jeugdhulpaanbieder: *“Het oefenen met elkaar en de leerkracht op school is het werkzame element. Er is veel communicatie met school.”*

Wellness Recovery Action Plan (WRAP)

Een evidence-based interventie voor jongeren met een psychische of verstandelijke beperking. Door middel van 8 wekelijkse groepsbijeenkomsten van 2 uur, onder begeleiding van twee ervaringsdeskundigen, wordt gewerkt aan verantwoordelijkheid, ontwikkeling en herstel, voor jezelf opkomen en je sociale netwerk uitbreiden. Er wordt een plan opgesteld omtrent “wat jij nodig hebt om je dagelijks goed te voelen, en wat je kunt doen als dat (even) niet zo is”. We hebben geen informatie over het bereik van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Werkcarrière

Een trainingsprogramma vanuit de Competentie Gericht Werken (CWG) methodiek voor jongeren met een licht verstandelijke beperking en gedragsproblemen, bestaande uit activiteiten, sociale vaardigheidstraining en arbeidstraining. Doel is het vergroten van eigen regie en zelfstandigheid, en ondersteuning bij werk en/of dagbesteding. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Wooncarrière

Een begeleid-wonen programma voor jongeren met een licht verstandelijke beperking en gedragsproblemen vanuit de methode Competentie Gericht Werken (CWG), voor het vergroten van eigen regie en zelfstandigheid van de cliënt. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Zelfredzaamheidstraining

Een training voor jongeren vanaf 16 jaar, gericht op hun sociale netwerk, bestaande uit individuele gesprekken en activiteiten, training en coaching, en familienetwerkberaad. Doelen zijn het vergroten van zelfvertrouwen, het uitbreiden van het sociale netwerk, het vergroten van de zelfredzaamheid en het verbeteren van vaardigheden. Er worden positieve resultaten gezien door de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet, maar er zijn nog geen lange-termijn effecten bekend. We hebben geen informatie over het bereik van de jeugdhulpaanbieder.

4.3 Doelgroep 3: ouders/verzorgers

Begeleide Omgangsregeling (BOR)

De doelgroep is gescheiden ouders met kinderen tussen nul en twaalf jaar die niet in staat zijn zelf de omgang goed te regelen of waar de omgang is vastgelopen (problemen bij uitvoer ouderschapsplannen). Doel van BOR is het bieden van ondersteuning aan scheidende ouders bij het tot stand brengen van een zelfstandig lopende omgangsregeling tussen kind(eren) en de uitwonende ouder. Het bereik is 33 ouderparen per jaar. De werkzaamheid wordt als goed ervaren (practice-based) door de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet. *“De ervaring leert dat er op vrijwillige basis, vanuit eigen regie van de ouders in een vroegtijdig stadium, veel te bereiken is.”* De methode is tevens onderzocht⁷. Uit onderzoek blijkt dat BOR een hoog slagingspercentage

⁷ Knipping, C. & Waaijbergen, M. (2009). Begeleide Omgangs Regeling Twente. Anker voor kinderen. Deventer: B&A Consulting bv. <http://begeleideomgangsregeling.com/ouders/resources/01-tevredenheidsonderzoek.pdf>

kent. In 70% van de gevallen lukt het ouders zelf na de begeleidingsperiode tot een regeling te komen. Het weer op gang brengen van de omgang heeft de volgende effecten:

- ouders leren op zakelijke wijze een regeling te treffen en onderhouden en hun conflicten zoveel mogelijk te beheersen in het belang van het kind. Zij leren ook weer respect voor elkaar op te brengen. Ouders krijgen meer zelfvertrouwen en maken zich minder snel zorgen. Zo zijn zij in staat om bij veranderde omstandigheden zelf in onderling overleg de afspraken weer bij te stellen.
- kinderen worden door de afspraken van hun ouders over zorg- en opvoedingstaken minder snel blootgesteld aan loyaliteitsconflicten. Hun schoolprestaties zijn beter, ze hebben minder gedragsproblemen en ze kunnen sociale relaties aangaan.
- ouders en kinderen doen minder een beroep op professionele zorg en hulpverlening en kostbare juridische procedures worden voorkomen.

Geweldloos Verzet

Een training door professionals gericht op ouders van kinderen met gedragsproblemen, ter doorbreking van de machteloosheidspositie van de ouders en het vergroten van zelfcontrole van de ouders met de nadruk op het gebruik van de eigen kracht. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Gezinstrainingprogramma

Een interventie gericht op het gezin en het directe netwerk van kinderen / jongeren tussen de 3 en 18 jaar. Het doel is van en met elkaar te leren, en de opvoedingsvaardigheden van ouders / verzorgers te verbeteren. Dit gebeurt via groepsbijeenkomsten, individuele- en gezinsgesprekken op locatie, en huisbezoeken over een periode van ongeveer 6 maanden. Het bereik door de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet is 31 cliënten per maand (peildatum: november 2016). We hebben geen informatie over de werkzaamheid.

Incredible Years

De interventie Incredible Years is bedoeld voor ouders met kinderen tussen de 0 en 12 jaar en opgezet om ouders betere opvoedvaardigheden (positive parenting) aan te leren. Door ouders betere opvoedvaardigheden aan te leren, zal ook de ontwikkeling van kinderen verbeteren. Tevens wordt zo geprobeerd om gedragsproblemen bij kinderen te beperken. Daarnaast staat centraal dat ouders leren om beter met hun problemen om te kunnen gaan. Bijeenkomsten vinden 14 weken lang, 2uur per week plaats. In de bijeenkomsten wordt gebruik gemaakt van video, rollenspellen, groepsdiscussies en huiswerk om het geleerde in praktijk te brengen. Bijeenkomsten worden geleid door een geschoolde leider die regelmatig supervisie krijgt. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Jeugdzorgleertonline

Een online training voor ouders van pleegkinderen ter vergroting van de pedagogische vaardigheden en de draagkracht van de ouders. Deze start als e-learning pilot (met 20 ouders) in december 2016, waardoor er nog niets over effectiviteit gezegd kan worden. Deze training wordt aangeboden als e-learning via Jeugdzorgleertonline aan 100 pleegouders van de jeugdhulpaanbieder.

Minder Boos en Opstandig

Een training gericht op ouders van kinderen van 8 t/m 18 jaar met forse gedragsproblemen, waarin de ouders opvoedings- en therapeutische vaardigheden aangeleerd krijgen, zodat het kind 'via de ouders' behandeld kan

worden. Er wordt gewerkt in wekelijkse, één-op-één 'mediation' sessies voor 6 tot 8 weken. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt met deze training circa 30 cliënten per jaar. Het werkzame element volgens de jeugdhulpaanbieder is dat ouders weer regie pakken. *"Het geoefende is echter lastig te generaliseren naar de onderwijsomgeving."* De werkzaamheid wordt als redelijk ervaren.

Opstandige Kinderen

Een training voor ouders van kinderen met milde(re) gedragsproblemen (tussen de 4 en 18 jaar), waarin de ouders opvoedings- en therapeutische vaardigheden aangeleerd krijgen, zodat het kind 'via de ouders' behandeld kan worden. Via wekelijkse één-op-één mediation sessies voor 6 tot 8 weken.

De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt circa 20 cliënten per jaar met deze training en heeft er goede ervaringen mee.

Ouderbegeleiding Behandeling

Deze cursus is bedoeld voor ouders van kinderen die onder behandeling zijn, om hun zelfvertrouwen en vaardigheden te vergroten en inzicht te creëren in het gedrag van hun kind. Dit gebeurt in 2 tot 10 tweewekelijkse individuele- en groeps gesprekken, evenals via het wijkteam en E-Health. Het bereik is 360 cliënten per jaar. Over de werkzaamheid meldt de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet: *"Juist deze interventies werken. Kennis en inzicht vergroten over het waarom van het gedrag van hun kind, met daaraan gekoppeld het vergroten van vaardigheden hoe met hun kind om te gaan, zetten de ouders in eigen kracht: zij krijgen door meer inzicht bagage om ook in de toekomst problemen zelf te kunnen oplossen of te weten waar zij in hun netwerk een beroep op hulp of steun kunnen doen."*

Oudercursus

Een cursus voor ouders/opvoeders die praktische handvatten en tips geeft die het opvoeden een beetje makkelijker maken. Doelen zijn verbeteren van vaardigheden, het vergroten van het sociale netwerk en/of het vergroten van draagkracht. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt circa 120 ouderparen per jaar. Over de werkzaamheid meldt de jeugdhulpaanbieder: *"Deze werkt omdat ouders inzicht krijgen in de verschillende ontwikkelingsfases van een kind. Tevens wordt inzicht verschaft in wat ouders wel of niet van hun kind mogen verwachten op basis van de verschillende ontwikkelingsfases. Deze bijeenkomsten zijn buiten een stuk theorie ook ingericht om praktische zaken te behandelen. Ouders krijgen volop de gelegenheid vragen uit de dagelijkse praktijk te stellen."*

Oudercursus Gedragsstoornissen

Een cursus voor ouders van kinderen en jongeren met autisme, ter vergroting van de kennis en het begrip omtrent de stoornis en het gedrag van hun kind. Hiervoor worden 6 tot 8 wekelijkse groepsbijeenkomsten van 1,5 uur gehouden. We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid van de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet.

Persoonlijk Meesterschap

Een training voor ouders / verzorgers, gericht op het zicht krijgen op je eigen drijfveren, en op hoe je je eigen kwaliteiten beter kunt benutten. Tevens is er aandacht voor positievere relaties, eigen regie en verantwoordelijkheid nemen. Er wordt stilgestaan bij zingevingsvraagstukken en aangespoord op proactieve gedragsverandering (volgens de theorie van Stephen R. Covey). De training wordt via de Horizon Academie en de behandelaren van de jeugdhulpaanbieder aangeboden aan alle jeugdigen (op indicatie) en ouders (vrijwillig). We hebben geen informatie over het bereik en de werkzaamheid.

Training LVB Jeugdigen

Een training voor pleegouders van kinderen met een licht verstandelijke beperking. In groepstrainingen van maximaal 12 deelnemers worden de pedagogische vaardigheden en de draagkracht van de ouders vergroot. Dit geeft naar ervaring zeer positieve resultaten omdat pleegouders praktische kennis en handvatten aangereikt krijgen hoe om te gaan met het gedrag dat voortkomt uit de beperking en bijkomende gedragsproblematiek van hun pleegkind(eren). De jeugdhulpaanbieder werkt in 5 landelijke regio's, de training wordt minimaal 1 keer per jaar per regio ingezet.

Triple-P

Triple-P is er voor ouders van kinderen met gedragsproblemen (van 0 tot 16 jaar), ter voorkoming van (ernstige(r)e) gedrags- of emotionele problemen voor het kind. Er wordt via individuele gesprekken en voorlichting gewerkt aan het zelfvertrouwen van de ouders en het trainen van positieve opvoedingsvaardigheid. De interventie is evidence-based, en door het NJi beoordeeld als 'goed onderbouwd'. De interventie wordt aangeboden door 2 jeugdhulpaanbieders. We hebben geen informatie over het bereik.

Video Interactie Begeleiding (VIB)

Modules op maat per pleeggezin, gericht op de ouders van pleegkinderen ter vergroting van de pedagogische vaardigheden en draagkracht, alsook het verbeteren van communicatie tussen pleegouders en pleegkinderen. De interventie wordt door 2 jeugdhulpaanbieders ingezet. De VIB modules worden ongeveer 40 keer per jaar in een pleeggezin van de eerste jeugdhulpaanbieder ingezet, verspreid over het land. Volgens deze jeugdhulpaanbieder hebben de VIB modules hun succes bewezen, omdat pleegouders praktische handvatten aangereikt krijgen hoe effectief te kunnen communiceren met hun pleegkind. Vanuit de andere jeugdhulpaanbieder hebben we geen informatie over het bereik en de werkzaamheid.

Zorgen voor een Getraumatiseerd Kind

Groepstraining voor pleegouders van kinderen met een trauma, om hun draagkracht en pedagogische vaardigheid te vergroten. De groepstraining heeft zeer positieve resultaten volgens de jeugdhulpaanbieder. *"Pleegouders krijgen praktische kennis en handvatten aangereikt hoe om te gaan met het gedrag dat voortkomt uit de door de trauma's veroorzaakte gedragsproblematiek van hun pleegkind(eren). De oorzaken die achter het gedrag liggen worden helder en op die wijze kunnen pleegouders deze begrijpen en een plaats geven."* De jeugdhulpaanbieder werkt in 5 landelijke regio's, de training wordt minimaal 1 keer per jaar per regio ingezet.

4.4 Doelgroep 4: divers/overig

Buurtcirkel

Een interventie gericht op een geheel (direct) netwerk (vanaf 18 jaar). Doelen zijn het (in samenwerking met het bestaande netwerk) vergroten van het zelfvertrouwen en het sociale netwerk, en het verbeteren van verschillende vaardigheden. 9 tot 12 deelnemers nemen hierbij deel aan tweewekelijkse bijeenkomsten, begeleid door een ondersteunende vrijwilliger en (woon)coach. Het aantal deelnemers aan Buurtcirkel bedraagt 129, waarvan 6 deelnemers jongeren zijn. De Erasmus Universiteit Rotterdam/Risbo heeft onderzoek naar de impact van Buurtcirkel gedaan. De belangrijkste bevindingen uit het onderzoek zijn: een groot effect op emotioneel welbevinden, er ontstaat 'samenredzaamheid', bewustwording van talenten en grote tevredenheid.

Het Begint Bij Mij

Het Begint Bij Mij (voorheen: Proud2bME) is een interventie met verschillende varianten per doelgroep (jongeren, hun ouders), gericht op empowerment, eigen verantwoordelijkheid, besef van eigen kracht, het verbeteren van vaardigheden, vergroten van zelfvertrouwen en vergroten van het sociale netwerk. Hier wordt aan gewerkt in 5 groepsbijeenkomsten onder begeleiding van een trainer, waarna er gesteund kan worden op de online supportgroep. Het bereik van de interventie door de jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet is circa 100 deelnemers per jaar. De effectiviteit van een aantal toepassingen wordt momenteel in beeld gebracht door het Verwey-Jonker instituut en JSO. Prestatiecijfers geven hoge scores aan. De jeugdhulpaanbieder vindt de interventie goed werken (practice-based).

Persoonlijke effectiviteit

In de training "Persoonlijke Effectiviteit" wordt enerzijds naar kwaliteiten gekeken: Waar heeft de cliënt plezier in? Wat zijn talenten? Maar ook: Waar is de cliënt minder goed in? Wat kan hij/zij verder ontwikkelen? Doelgroep is kinderen/jongeren en ouders. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet bereikt hiermee circa 120 cliënten per jaar. De training wordt positief ervaren door de jeugdhulpaanbieder: *"Deze werkt omdat de cliënt doelgerichte informatie krijgt aangeboden die op de cliënt is afgestemd. De cliënt leert nieuwe skills en coping en tevens hoe deze toe te passen in de leefomgeving van de cliënt."*

Prostitutie Maatschappelijk Werk

Prostitutie Maatschappelijk Werk (PMW) heeft als taak om hulp en ondersteuning te bieden aan sekswerkers en slachtoffers van mensenhandel en jeugdprostitutie. Binnen PMW komt men in aanraking met kinderen en jongeren, zowel als cliënt, als als kinderen van ouders die in de seksindustrie werken of gewerkt hebben. PMW wil bijdragen aan empowerment en (arbeids)positieverbetering van de doelgroep. De jeugdhulpaanbieder die deze interventie inzet ondersteunt via PMW jaarlijks circa 300 cliënten. Met hun voorlichtings- en trainingsprogramma bereiken ze jaarlijks zo'n 250 individuen. Over de werkzaamheid meldt de jeugdhulpaanbieder: *"De effectiviteit van de eclecticische en vaak 'out of the box' trajecten zijn niet eenvoudig evidence-based aan te tonen: uit practice-based ervaringen blijkt echter het effect van de begeleidingen op de levens van de cliënten."*

5 Resultaten inventarisatie bestaande kennis

In dit hoofdstuk geven we de resultaten van de inventarisatie bij de participerende opleidings- en kennisinstituten van de bestaande kennis over eigen kracht interventies. Het gaat hierbij om:

- a) interventies/methodieken/lesmodules gericht op eigen kracht die het opleidings- of kennisinstituut in de afgelopen 5 jaar heeft ontwikkeld (§5.1);
- b) onderzoek naar bestaande interventies of het begrip eigen kracht dat het opleidings- of kennisinstituut heeft verricht (§5.2); en
- c) onderzoek naar of ontwikkeling van interventies en methodieken binnen ST-RAW (§5.3).

5.1 Ontwikkelde interventies/methodieken/lesmodules

VRIENDEN

VRIENDEN is de Nederlandse vertaling van FRIENDS, een uit Australië afkomstig (universeel) preventie- en behandelprogramma voor kinderen en jongeren met (of zonder) klachten van angst en/of depressie of een angst- en/of stemmingsstoornis. Deze Nederlandse vertaling is ontwikkeld door het ErasmusMC-Sophia en omvat een handleiding en werkboek (<http://www.vriendenprogramma.nl>).

VRIENDEN kent een driedeling in leeftijdsgroepen: 'FIJN: VRIENDEN!' voor kinderen van 4 tot en met 7 jaar, 'VRIENDEN voor het Leven' voor kinderen van 8 tot en met 12 jaar en 'VRIENDEN' voor jongeren van 12 tot en met 16 jaar. Het hoofddoel van VRIENDEN is het voorkomen en verminderen van angstige en depressieve gevoelens en angst- en stemmingsstoornissen bij kinderen en jongeren. Tevens is het doel: vergroten van de emotionele veerkracht van de kinderen/jongeren. VRIENDEN voor het Leven bleek als geïndiceerd preventieprogramma voor angst- en depressieve klachten bij kinderen met een verhoogd risico op angst en depressie effectief wanneer het geïmplementeerd wordt in de dagelijkse schoolpraktijk.

Onderwijsmodule 'Kritisch kijken naar het versterken van netwerken en eigen kracht'

Het Kenniscentrum Talentontwikkeling van de Hogeschool Rotterdam heeft in 2015 deze onderwijsmodule ontwikkeld. Het doel is docenten handvatten te geven om aankomend professionals (studenten) uit te nodigen te reflecteren op hun houding en handelen ten aanzien van de thema's activering sociale netwerken, zelfregie en zelfredzaamheid van burgers. Het activeren van netwerken en eigen kracht vraagt een kanteling in het denken over zorg en een kritische houding ten opzichte van de Wmo-ideologie, beleid en praktijk. Aan de ontwikkeling van de (nieuwe) sociaal professional tot *reflective practitioner* hoopt de hogeschool door middel van dit onderwijsproduct een inspirerende bijdrage te leveren⁸.

5.2 Onderzoek naar bestaande interventies of het begrip eigen kracht

Stevig ouderschap

Het Erasmus MC deed onderzoek naar de interventie 'Stevig Ouderschap'. De interventie wordt uitgevoerd door JGZ-verpleegkundigen, met in totaal (maximaal) 6 huisbezoeken bij ouders met een kind in de leeftijd van 0 tot 18 maanden. Doelen zijn het versterken van de eigen kracht van de ouders door het verbeteren van de opvoedvaardigheden en het sociale netwerk. De doelgroep van de interventie zijn ouders met risico op opvoedproblematiek; geselecteerd middels de Stevig Ouderschap vragenlijst.

⁸ <http://hr.surfsharekit.nl:8080/get/smpid:57967/DS1>

Uit het onderzoek bleek dat ouders en verpleegkundigen Stevig Ouderschap als positief ervaren. Driekwart van de ouders vindt de interventie (zeer) zinvol en voelt zich zekerder en gegroeid als ouder. De door ouders ervaren positieve effecten zijn met de opzet van het onderzoek niet aangetoond op de maten van eigen kracht.

'Wie wil er nou niet zelfredzaam zijn? De mythe van zelfredzaamheid.'

Het lectoraat Dynamiek van de stad van Hogeschool Inholland bracht in 2014 het boek 'Wie wil er nou niet zelfredzaam zijn? De mythe van zelfredzaamheid' uit. Het boek gaat over de doelgroepen van de wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), en niet specifiek jeugd en niet over specifieke interventies. Doel van het onderzoek was om de algemene beleidsfilosofie rond zelfredzaamheid te analyseren en vooral rond de Wmo (waarin zelfredzaamheid wettelijk is verankerd). Doel was ook om na te gaan hoe zelfredzaamheid betekenis krijgt in de praktijk van sociaal werkers. Het onderzoek laat zien dat de onderbouwing van de beleidsfilosofie over zelfredzaamheid een mythe is of op een mythe berust. Ook laat het zien hoe mythe en effectiviteit zich tot elkaar verhouden als het gaat om zelfredzaamheid.

Rapport 'Activering sociale netwerken: outreachende aanpak Maatschappelijke Dienstverlening Alexander'

In samenwerking met de Hogeschool Rotterdam bracht het Lectoraat Dynamiek van de stad in 2014 het rapport 'Activering sociale netwerken: outreachende aanpak Maatschappelijke Dienstverlening Alexander' uit. Op het gebied van versterken van eigen kracht bij de Jeugd wordt in dit rapport de volgende methodiek genoemd: "*Activering sociale netwerken vanuit wijkteam Jeugd*".

Het wijkteam Jeugd zet heel erg in op eigen kracht en het inschakelen van het eigen netwerk. Het is namelijk één van de speerpunten van het nieuwe Rotterdamse Jeugdstelsel. Het wijkteam gebruikt hiervoor de zelfredzaamheidsmatrix. Daarbij worden alle leefgebieden van het gezin uitgevraagd en wordt op al deze leefgebieden onderzocht wat de cliënt, het formele netwerk en het sociale netwerk kunnen bijdragen. Momenteel gebruiken de verschillende partijen binnen het wijkteam nog hun eigen methoden.

Rapport 'Activering sociale netwerken: een onderzoek naar het vergroten van zelfredzaamheid door de inzet van Eigen Kracht-conferenties in Rotterdam'

Het Kenniscentrum Talentontwikkeling van de Hogeschool Rotterdam heeft in 2015 onderzoek gedaan naar het activeren van sociale netwerken en eigen kracht. In dit onderzoek is de inzet van Eigen Kracht-conferenties binnen het domein Jeugd en Activerend Armoedebeleid onderzocht. Een Eigen Kracht-conferentie is een besluitvormingsproces waarbij burgers, onder leiding van een onafhankelijk coördinator, met het eigen sociale netwerk in een besloten bijeenkomst een plan maken om problemen aan te pakken. Uit dit onderzoek bleek dat de groep burgers die met de inzet van de Eigen Kracht-conferenties in 2013-2014 is bereikt, zeker gezien de grote ambities en forse investeringen, beperkt is gebleven. Belemmerende factoren bleken a) de grote aarzeling van burgers om een conferentie aan te gaan en hun netwerk te betrekken en b) het ontbreken van voldoende draagvlak, kennis en kunde bij professionals om klanten te interesseren en aan te melden voor een conferentie. Van de Rotterdamse conferenties die wel zijn uitgevoerd, wordt niet systematisch per domein gemonitord of zij (duurzaam) bijdragen aan het versterken van de zelfredzaamheid van de burgers en hun netwerk⁹.

Bundel 'Lerende sociale professionals'

Deze bundel uit 2015 biedt een overzicht van de resultaten van het praktijkgerichte onderzoek van de Wmo-werkplaats Rotterdam (betrokken o.a. Hogeschool Rotterdam, Hogeschool InHolland) in de afgelopen jaren. Zeven beloftevolle praktijken zijn onderzocht en samen met de betrokkenen is gesproken over het verder

⁹ http://media.werkplaatsassociaalmeinz.nl/media/125-Activering_Sociale_Netwerken_II_def.pdf

ontwikkelen ervan. Rond de beloftevolle praktijken en de bredere thematiek van decentralisaties in het sociale werkveld heeft de Wmo-werkplaats ook activiteiten georganiseerd over kennisdeling en reflectie. Dat past bij de lerende aanpak die is gekozen. Tegen die achtergrond zijn aan elk hoofdstuk een of meer casussen toegevoegd en zijn daar leervragen bij geformuleerd. Alleen lerende sociale professionals zijn in staat om de complexe kwesties die er spelen in het werkveld adequaat aan te pakken¹⁰.

De gemeente Rotterdam meldde dat zij geen onderzoek heeft gedaan naar eigen krachtinterventies of –methodieken op het jeugd domein. Het thema ‘eigen kracht’ is wel aan de orde gekomen in de evaluatie van het Nieuw Rotterdams Jeugdstelsel, maar dat leverde weinig kennis op over specifieke toepassingen of effecten van ‘eigen kracht’.

5.3 Onderzoek naar of ontwikkeling van interventies en methodieken binnen ST-RAW

Vraaganalyse-instrument (VAI) (in workpackage 2)

Met het Vraaganalyse-instrument (VAI) wordt het proces van triage in de wijkteams verbeterd. Hierbij worden niet alleen de problemen in een gezin in kaart gebracht, maar worden ook de eigen krachten van kind, gezin en omgeving vastgesteld. Het VAI wordt in dit workpackage nader onderzocht en doorontwikkeld. Er wordt kwalitatief en kwantitatief onderzoek gedaan naar het gebruik, de tevredenheid en de meerwaarde van het VAI, waarbij ouders en jongeren een belangrijke rol spelen. Met behulp van participatieve onderzoeksmethoden worden jongeren, ouders en wijkteammedewerkers betrokken bij de implementatie van het VAI. Kwalitatieve interviews worden gehouden met alle doelgroepen, waaronder dus jongeren en gezinnen. De resultaten uit het kwalitatieve en kwantitatieve onderzoek vormen de basis voor de doorontwikkeling van het VAI. Jongeren en ouders worden ook betrokken bij deze doorontwikkeling: hen wordt gevraagd of knelpunten worden opgelost en of ze tevreden zijn met de uitkomsten.

Mijn Pad (in workpackage 2)

Mijn Pad ondersteunt jongeren bij het maken van keuzes ten aanzien van hun leven en toekomst, en helpt hen om stap voor stap hun eigen pad te vinden en te volgen. De rol van de wijkteammedewerker bij Mijn Pad is volgend en steunend, en erop gericht de jongere zelf tot antwoorden te laten komen. Het eigenaarschap van Mijn Pad ligt bij de jongere. In het workpackage wordt de methode Mijn Pad getraind bij een aantal wijkteammedewerkers. Met behulp van participatieve onderzoeksmethoden worden jongeren, ouders en wijkteammedewerkers betrokken bij de implementatie van Mijn Pad. Dit zorgt ervoor dat de benadering aansluit bij wat jongeren, ouders en wijkteammedewerkers passend achten. Er wordt gevraagd naar de ervaringen met Mijn Pad en de uitkomsten van deze evaluaties worden verwerkt in de volgende implementatieronde, en in de trainingen en workshops, om zo de methodiek rondom de toepassing van Mijn Pad in de wijkteams verder te verbeteren.

Samen Veilig Stap voor Stap (in workpackage 3)

Onderzoek naar de meerwaarde van Samen Veilig Stap voor Stap t.o.v. de Deltamethodiek. Dit onderzoek (looptijd 2013 – 2017) probeert antwoord te geven op de vraag: Versterkt de oplossingsgerichte methodiek Samen Veilig Stap voor Stap de eigen kracht van onder toezicht gestelde gezinnen en kinderen meer dan de huidige Deltamethodiek? Door middel van een experimentele- en controlegroep design, een procesevaluatie en een casestudy wordt inzicht verkregen in de werkzame eigen kracht elementen van de methodiek Samen Veilig Stap voor Stap. Daarnaast geeft het onderzoek inzicht in de toegevoegde waarde van Samen Veilig voor

¹⁰ <https://www.movisie.nl/publicaties/lerende-sociale-professionals>

de huidige methodiek voor Jeugdbescherming, de Deltamethodiek. Door middel van een case study, een dossieronderzoek en een evaluatie van de implementatie wordt geanalyseerd wat de meerwaarde van Samen Veilig Stap voor Stap is voor de doelgroep van de Jeugdbescherming.

“Ouders in Actie” (in workpackage 4)

Door bestudering van de exemplarische praktijk “Ouders in Actie” is inzicht verkregen in effecten, werkzame elementen en condities voor secundaire preventie op buurtniveau. Er is een literatuuronderzoek verricht naar vergelijkbare uitvoeringspraktijken, teneinde de effectiviteit, werkzame elementen en de condities voor effectiviteit te identificeren. In deze literatuurreview (Horrevorts & Van Rijckevorsel-Scheele, 2016) is een overzicht gemaakt van de effecten van verschillende non-professionele hulpgroepen. De hulpgroepen bleken verschillend in opzet, evaluatiemethode en uitkomstmaten. Vrijwel de meeste studies naar de hulpgroepen rapporteerden dat ze (grotendeels) effect hebben op hun gekozen uitkomstmaten. De uitkomstmaten zijn vaak gericht op kennis van de ouders, maar ook op opvoedvaardigheden, stress, sociale steun en/of veerkracht. In twee studies werd ook het gedrag van het kind geëvalueerd. De effecten die in de evaluaties gerapporteerd worden, komen overeen met twee van de vier doelen van Ouders in Actie, namelijk ‘normaliseren’ en ‘sociaal kapitaal versterken’. De doelen ‘tijdig bereik van moeilijk bereikbare ouders’ en ‘brugfunctie naar (professionele) organisaties’ zijn in de huidige studies niet onderzocht. De gehele studie is te lezen op: <http://st-raw.nl/wp-content/uploads/2016/01/Ouders-in-Actie-Literatuurstudie-naar-het-effect-van-non-professionele-hulpgroepen-voor-ouders-met-opvoedvragen.pdf>

Professionele Toerusting tot Reflective practitioner (in workpackage 5)

In een Community of Practice (gestart vanuit de Wmo-werkplaats Rotterdam) voeren vierdejaarsstudenten afstudeeronderzoek uit naar de dilemma’s van sociale professionals bij het versterken van de zelfregie van jongeren. Ze verrichten bijvoorbeeld onderzoek naar dilemma’s in het begeleiden van jongeren die kampen met eetproblemen, en rond de vraag hoe je de zelfregie van jongeren vergroot die opgenomen worden met een psychose. De studenten benaderen de onderzoeksgroep soms via cliëntenplatforms, soms via professionals, soms via medestudenten, persoonlijk netwerk maar ook direct via Sociale media. De onderzoeken van de Community of Practice- studenten hebben tot nu toe geresulteerd in 14 onderzoeksrapporten, 6 onderzoeken zijn in uitvoering. Lector Toby Witte en hoofddocent Szabinka Dudevszky van de Hogeschool Rotterdam monitoren de Community en zorgen voor kennisoverdracht middels een afsluitende rapportage/artikel.

6 Vergelijking eigen kracht interventies praktijkinventarisatie met literatuurstudie

In dit hoofdstuk vergelijken we de uitkomsten van de huidige inventarisatie naar eigen kracht interventies die worden ingezet door jeugdhulpaanbieders met uitkomsten van de literatuurstudie naar de effectiviteit van interventies gericht op het bevorderen van eigen kracht (Horrevorts, 2016). In hoeverre komen in beide bronnen dezelfde interventies naar voren?

6.1 Welke interventies uit de literatuurstudie worden ook genoemd door de jeugdhulpaanbieders?

De internationale literatuurstudie van Horrevorts (2016) gaf antwoord op de vraag welke interventies voor jongeren en/of hun ouders er zijn die gericht zijn op het bevorderen van Eigen Kracht en waarover onderzoek beschikbaar is naar de effectiviteit. Uit 114 wetenschappelijke artikelen zijn 34 artikelen geselecteerd die voldeden aan de inclusiecriteria (o.a. studies moesten gericht zijn op minstens één van de elementen van Eigen Kracht, het moest een interventie of een zelfhulpgroep zijn en de effectiviteit moest gemeten worden). In totaal beschreven die 34 geselecteerde artikelen 29 verschillende interventies.

In de huidige inventarisatie zijn door de jeugdhulpaanbieders 65 verschillende interventies genoemd. We vonden echter weinig overlap in interventies genoemd in de huidige praktijkinventarisatie en de internationale literatuurstudie van Horrevorts: slechts 3 van de 65 interventies uit de praktijkinventarisatie werden ook in de literatuurstudie genoemd.

Dit zijn:

- Incredible Years (effectief)
- Home-Start (deels effectief)
- Triple-P (effectief)

Veel interventies die zijn opgenomen in de internationale literatuurstudie worden dus in de praktijk niet ingezet door jeugdhulpaanbieders in de regio Rotterdam-Rijnmond. Een verklaring hiervoor kan liggen in het feit dat de in de literatuurstudie beschreven interventies niet (allemaal) zijn vertaald voor toepassing in de Nederlandse praktijk. Dit is bijvoorbeeld wel het geval bij Triple-P.

Tegelijk zijn er ook vele interventies genoemd door de jeugdhulporganisaties die wel evidence-based zijn, maar die niet zijn beschreven in de literatuurstudie. Mogelijk gaat het hier om Nederlands onderzoek dat niet te vinden is in de databases die zijn geraadpleegd voor het literatuuronderzoek (PubMed en PsychINFO), of voldeed het onderzoek niet aan de inclusiecriteria van het literatuuronderzoek.

7 Conclusie

Deze inventarisatie gaf inzicht in hoe jeugdhulpaanbieders aankijken tegen het begrip eigen kracht in relatie tot hun aanbod, welke interventies gericht op het vergroten van eigen kracht worden ingezet en welke activiteiten er bij opleidings- en kennisinstituten binnen ST-RAW plaatsvinden op het gebied van eigen kracht.

Eigen kracht als begrip

Ondanks dat het geen expliciete vraag was binnen de inventarisatielijst, lichtten verschillende jeugdhulpaanbieders toe hoe zij binnen hun organisatie tegen het begrip eigen kracht aankijken. Dit kwam vaak voort uit het feit dat het lastig werd gevonden welke van de interventies die zij aanbieden nu wel en welke niet onder 'eigen kracht' vallen. Verschillende organisaties gaven aan dat in hun totale aanbod het versterken van de eigen kracht van hun cliënten centraal staat.

Eigen kracht interventies

De inventarisatie naar eigen kracht interventies die ingezet worden door jeugdhulpaanbieders in de regio Rotterdam-Rijnmond laat zien dat een groot aantal interventies wordt ingezet. In totaal ontvingen we informatie over 65 verschillende interventies van de jeugdhulpaanbieders. Sommige interventies worden door meerdere aanbieders ingezet, bijvoorbeeld Systemtherapie, Jouw Ingebrachte Mentor en Rots en Water. Veruit de meeste interventies worden echter door één van de aanbieders ingezet.

Over veel interventies ontvingen we geen informatie over het bereik en de werkzaamheid. Van de interventies waarover we deze informatie wel ontvingen, was het beeld divers. Wat betreft het bereik varieerde dat van 2 tot 3 kinderen per jaar (WRITEjunior) tot meer dan 50 gezinnen per maand (Beter Beschermd Plus). Een deel van de interventies was evidence-based. Sommige interventies waren niet evidence-based, maar wel practice-based (blijkend uit positieve ervaringen door hulpverleners), of er was lopend onderzoek naar de interventie. Jeugdhulpaanbieders zien nadrukkelijk ook 'practice-based' als onderbouwing van hun handelen. Dit kwam naar voren in deze inventarisatie, maar ook in het Kennisatelier 'Eigen Kracht benutten in de jeugdhulpketen', gehouden in februari 2017 en georganiseerd door ST-RAW. Goede ervaringen met een interventie van andere professionals zijn bijvoorbeeld belangrijk bij het kiezen van een interventie. Ook kwam naar voren dat evidence-based werken goed is waar mogelijk, maar dat ook ruimte moet zijn voor het proberen van nieuwe werkwijzen. Tot slot werd tijdens het Kennisatelier benadrukt dat het er uiteindelijk voor de professional om draait dat een cliënt goed geholpen is, niet dat een interventie per definitie evidence-based moet zijn.

De opleidings- en kennisinstituten doen onderzoek naar specifieke interventies (bijv. Stevig Ouderschap), ontwikkelen interventies (bijv. VRIENDEN) of doen onderzoek naar eigen kracht in meer algemene zin (het boek 'Wie wil er nou niet zelfredzaam zijn?'). De interventies VRIENDEN (ontwikkeld door een opleidings-/kennisinstituut) en Mijn Pad (onderzocht door een opleidings-/kennisinstituut) zijn twee interventies die ook worden ingezet door de jeugdhulpaanbieders. De interventies Stevig Ouderschap, Vraaganalyse-instrument, Samen Veilig Stap voor Stap en Ouders in Actie vonden we niet terug in de praktijkinventarisatie. Dit hangt samen met het feit dat het CJG en JBRR die deze interventies aanbieden niet zijn benaderd voor de inventarisatie, en met het feit dat het Vraaganalyse-instrument vooral een instrument is en geen methodiek of interventie.

Vergelijking van de huidige inventarisatie en de literatuurstudie

We vonden weinig overlap tussen de huidige inventarisatie van eigen kracht interventies die worden ingezet door jeugdhulpaanbieders en de interventies die werden beschreven in de literatuurstudie naar de effectiviteit

van interventies gericht op het bevorderen van eigen kracht bij jongeren en/of hun ouders (Horrevorts, 2016). De beschrijvingen van de interventies binnen de praktijkinventarisatie en de literatuurstudie van Horrevorts (2016) laten echter wel zien dat de doelen waaraan wordt gewerkt en de methoden waarmee dat gebeurt vaak overeenkomen. Veelgenoemde doelen waar in de verschillende interventies aan gewerkt wordt zijn bijvoorbeeld: het verbeteren van opvoedvaardigheden, het verbeteren van het gebruik van het sociaal netwerk en het vergroten van de zelfredzaamheid van kinderen/jongeren. Ondanks dat veruit de meeste interventies uit de praktijkinventarisatie niet werden teruggevonden in de literatuurstudie - en visa versa -, lijken er dus wel veel overeenkomsten te zijn tussen interventies uit beide bronnen. Het is goed mogelijk dat verschillende interventies uit de literatuurstudie en de praktijkinventarisatie een andere naam hebben, maar inhoudelijk overeenkomen.

De waarde van deze inventarisatie

Deze inventarisatie geeft geen volledig beeld van de eigen kracht interventies van alle organisaties die jeugdhulp bieden in de regio Rotterdam-Rijnmond. Dit is enerzijds het gevolg van de lage respons, en anderzijds van de kwaliteit van de respons. Hoe uitgebreid medewerkers op de ingevulde lijsten hun interventies beschreven, liep sterk uiteen: sommige organisaties vulden alle gevraagde informatie in, anderen noemden alleen de namen van de interventie en verwezen naar algemene informatie op bijvoorbeeld hun website. De waarde van deze inventarisatie zit hem dan ook meer in het feit dat het laat zien dat veel interventies minstens één dimensie van eigen kracht bevatten en dat het inzicht geeft in hoe organisaties tegen het begrip eigen kracht aankijken in relatie tot hun aanbod.

Ook de inventarisatie van bestaande kennis over eigen kracht interventies bij opleidings- en kennisinstututen geeft geen compleet beeld van alle bestaande kennis en onderzoek naar eigen kracht. Wel geeft het een goede indruk van enkele belangrijke projecten waar de binnen ST-RAW participerende opleidings- en kennisinstututen zich recentelijk mee bezig hebben gehouden én wat er binnen ST-RAW aan nieuwe kennis over eigen kracht interventies in ontwikkeling is.

Een hoopgevend resultaat uit deze inventarisatie is dat het laat zien dat veel organisaties eigen kracht al tot hun kernwaarde hebben gemaakt. Dit sluit naadloos aan bij de belangrijke doelstelling uit de jeugdwet om gebruik te maken van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale netwerk. Het is belangrijk dat zij de regie blijven houden over hun leven. En dat ze samen met hun eigen omgeving en professionele hulpverleners naar oplossingen zoeken.

8 Literatuur

Brink, C. (2013). Zelfregie, eigen kracht, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. De begrippen ontward. Utrecht: Movisie.

Horrevorts, E. (2016). Literatuurstudie naar de effectiviteit van interventies gericht op het bevorderen van eigen kracht. Rotterdam: Erasmus MC.

Horrevorts, E. & Van Rijckevorsel-Scheele, J. (2016). Ouders in actie. Een literatuuronderzoek naar het effect van non-professionele hulpgroepen voor ouders met opvoedvragen. Rotterdam: Erasmus MC / Hogeschool Rotterdam.

Bijlage 1. Inventarisatielijst jeugdhulpaanbieders

Inventarisatielijst hulpaanbod eigen kracht

Onderzoeksbureau IVO inventariseert het huidige hulpaanbod in de jeugdhulpketen in de regio Rotterdam-Rijnmond dat is gericht op het vergroten van eigen kracht (zie de begeleidende mail voor voorbeelden). Voor een volledig beeld is het belangrijk dat we ook de interventies gericht op eigen kracht die uw organisatie aanbiedt hierin meenemen.

Wij vragen u daarom vriendelijk deze inventarisatielijst in te vullen en uiterlijk vrijdag 2 december retour te sturen naar Barbara van Straaten (straaten@ivo.nl).

Wilt u de gevraagde informatie in de onderstaande tabellen invullen? Indien uw organisatie meerdere interventies gericht op het vergroten van eigen kracht aanbiedt, vragen wij u per interventie de gevraagde informatie in te vullen in aparte tabellen. Hieronder vindt u er 2. Mocht u er meer nodig hebben, kunt u deze kopiëren en per interventie invullen. Alvast hartelijk dank!

Instelling / organisatie	
Afdeling	
Naam invuller	
E-mailadres invuller	
Datum	

Heeft u vragen? Mail of bel met Barbara van Straaten (straaten@ivo.nl / 010 – 425 3366)

Vul hieronder graag zo volledig mogelijk de informatie in over de interventie(s) die uw organisatie aanbiedt gericht op het vergroten van eigen kracht.

Naam interventie 1	<i>Vul hier de naam in van de interventie die uw organisatie aanbiedt die is gericht op het vergroten van eigen kracht:</i>
Doelgroep	<i>Vul hier in op welke doelgroep de interventie is gericht, bijv. alle ouders, een speciale doelgroep (bijv. tienermoeders), kinderen/jongeren, wijken/buurtten:</i>
Doel	<i>Vul hier in waar de interventie op is gericht (en eventuele subdoelen, bijv. op het verbeteren van vaardigheden, het vergroten van het sociale netwerk en/of het vergroten van zelfvertrouwen):</i>
Beschrijving	<i>Vul hier bijvoorbeeld in op welke wijze de interventie wordt ingezet (bijv. individueel of in een (zelfhulp)groep), met welke aanpak (bijv. online cursus, serie groepsbijeenkomsten) en hoe vaak er bijeenkomsten/sessies/huisbezoeken zijn:</i>
Bereik	<i>Vul hier in bij hoeveel cliënten de interventie wordt ingezet door uw organisatie (bijv. per week of per jaar):</i>
Werkzaamheid	<i>Vul hier in wat uw ervaring is met de effectiviteit van de interventie. Werkt de interventie? Waarom wel / waarom niet?</i>
Meer informatie	<i>Vul hier in of er aanvullende informatie over deze interventie beschikbaar is, bijvoorbeeld via de website van uw organisatie:</i>

Vul onderstaande tweede tabel (identiek aan bovenstaande tabel) alleen in als uw organisatie meer dan 1 interventie gericht op het vergroten van eigen kracht aanbiedt. Mocht u meer tabellen nodig hebben omdat uw organisatie bijvoorbeeld 3 van dit type interventies aanbiedt, kunt u onderstaande tabel kopiëren en per interventie invullen.

Naam interventie 2	<i>Vul hier de naam in van de interventie die uw organisatie aanbiedt die is gericht op het vergroten van eigen kracht:</i>
Doelgroep	<i>Vul hier in op welke doelgroep de interventie is gericht, bijv. alle ouders, een speciale doelgroep (bijv. tienermoeders), kinderen/jongeren, wijken/buurtten:</i>
Doel	<i>Vul hier in waar de interventie op is gericht (en eventuele subdoelen, bijv. op het verbeteren van vaardigheden, het vergroten van het sociale netwerk en/of het vergroten van zelfvertrouwen):</i>
Beschrijving	<i>Vul hier bijvoorbeeld in op welke wijze de interventie wordt ingezet (bijv. individueel of in een (zelfhulp)groep), met welke aanpak (bijv. online cursus, serie groepsbijeenkomsten) en hoe vaak er bijeenkomsten/sessies/huisbezoeken zijn:</i>
Bereik	<i>Vul hier in bij hoeveel cliënten de interventie wordt ingezet door uw organisatie (bijv. per week of per jaar):</i>
Werkzaamheid	<i>Vul hier in wat uw ervaring is met de effectiviteit van de interventie. Werkt de interventie? Waarom wel / waarom niet?</i>
Meer informatie	<i>Vul hier in of er aanvullende informatie over deze interventie beschikbaar is, bijvoorbeeld via de website van uw organisatie:</i>

Bijlage 2. Inventarisatielijst opleidings- en kennisinstututen

Inventarisatielijst kennis eigen kracht

Onderzoeksbureau IVO inventariseert de bestaande, recent ontwikkelde (d.w.z. in de afgelopen 5 jaar) kennis over methodieken gericht op het inzetten van en vergroten van eigen kracht van jeugdigen en ouders bij de opleidings- en kennisinstututen binnen ST-RAW. Deze inventarisatie omvat ook onderzoek naar Eigen-Kracht-interventies of naar het begrip zelf. Uw organisatie is één van de opleidings- of kennisinstututen binnen ST-RAW.

Wij vragen u daarom vriendelijk onderstaande inventarisatielijst in te vullen en uiterlijk 2 januari retour te sturen naar Barbara van Straaten (straaten@ivo.nl).

Wilt u onderstaande tabel invullen met:

- de interventies/methodieken/lesmodules gericht op eigen kracht die uw organisatie in de afgelopen 5 jaar heeft ontwikkeld; en/of
- met onderzoek naar bestaande interventies of het begrip eigen kracht dat uw organisatie heeft verricht? Onder methodieken verstaan we zowel interventiemethoden als gesprekstechnieken, zoals oplossingsgericht werken en motivationele gesprekstechnieken. Wilt u het ook vermelden als er concrete plannen bestaan om onderzoek te verrichten naar het begrip eigen kracht of naar bestaande eigen-kracht-interventies?

Wat verstaan we onder eigen kracht?

Het begrip eigen kracht verwijst naar talenten en mogelijkheden van mensen om zelf oplossingen te vinden voor problemen (Movisie, 2013¹¹). Interventies gericht op het vergroten van eigen kracht richten zich op één of meer dimensies van eigen kracht:

- De competentionele dimensie: wat kan iemand (vaardigheden, talenten) en wat weet en kent iemand (kennis, ervaring)?
- De sociale dimensie: heeft iemand een sociaal netwerk en wat is de kracht van dat netwerk?
- De motivationele dimensie: de mate van zelfvertrouwen, geloof in eigen kunnen, motivatie, zingeving en of iemand het idee heeft controle te hebben over factoren die het leven beïnvloeden.

¹¹ Movisie (2013). Zelfregie, eigen kracht, zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid. De begrippen ontward.

https://www.movisie.nl/sites/default/files/alfresco_files/Kennisdossier%205%20Zelfregie%20eigen%20kracht%20zelfredzaamheid%20en%20eigen%20verantwoordelijkheid%20%5BMOV-1421737-0.1%5D.pdf

Wilt u de gevraagde informatie in de onderstaande tabellen invullen? Alvast hartelijk dank!

Instelling / organisatie	
Afdeling	
Naam invuller	
E-mailadres invuller	
Datum	

Heeft u vragen? Mail of bel met Barbara van Straaten (straaten@ivo.nl / 010 – 425 3366)

Wilt u de gevraagde informatie in de onderstaande tabellen invullen? Indien uw organisatie meerdere interventie(s)/methodiek(en) of onderzoek(en) op het gebied van eigen kracht heeft ontwikkeld of verricht in de afgelopen 5 jaar, vragen wij u de informatie in te vullen in aparte tabellen. Hieronder vindt u er 2. Mocht u er meer nodig hebben, kunt u deze kopiëren en per interventie/methodiek of onderzoek invullen. Alvast hartelijk dank!

Vul hieronder graag zo volledig mogelijk de informatie in over de interventie(s)/methodiek(en) of onderzoek(en) die uw organisatie in de afgelopen 5 jaar heeft ontwikkeld of verricht gericht op eigen kracht.

Naam methodiek/interventie/onderzoek 1	<i>Vul hier de naam in van de interventie of methodiek die uw organisatie heeft ontwikkeld die is gericht op het vergroten van eigen kracht of de naam van het onderzoek:</i>
Doelgroep	<i>Vul hier in op welke doelgroep de interventie of het onderzoek is gericht, bijv. alle ouders, een speciale doelgroep (bijv. tienermoeders), kinderen/jongeren, wijken/buurtten:</i>
Doel	<i>Vul hier in waar de interventie of methodiek op is gericht (en eventuele subdoelen, bijv. op het verbeteren van vaardigheden, het vergroten van het sociale netwerk en/of het vergroten van zelfvertrouwen) of wat het doel is van het onderzoek:</i>
Aanpak	<i>Vul hier in op wat de aanpak is van deze interventie, methodiek of onderzoek:</i>
Materiaal	<i>Welk materiaal hoort bij de interventie of methodiek? (bijv. werkboeken, werkkaarten, handleiding etc.) Heeft het onderzoek tot een rapportage/factsheet geleid?:</i>
Onderbouwing	<i>Wat is de onderbouwing van de interventie of methodiek? Hoe zorgt het voor het vergroten van de eigen kracht? / Wat waren de belangrijkste resultaten uit het onderzoek?:</i>

Onderzoek	<i>Is er onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de interventie of methodiek? Zo ja, wat kwam hieruit?:</i>

Naam methodiek/interventie/onderzoek 2	<i>Vul hier de naam in van de interventie of methodiek die uw organisatie heeft ontwikkeld die is gericht op het vergroten van eigen kracht of de naam van het onderzoek:</i>
Doelgroep	<i>Vul hier in op welke doelgroep de interventie of het onderzoek is gericht, bijv. alle ouders, een speciale doelgroep (bijv. tienermoeders), kinderen/jongeren, wijken/buurten:</i>
Doel	<i>Vul hier in waar de interventie of methodiek op is gericht (en eventuele subdoelen, bijv. op het verbeteren van vaardigheden, het vergroten van het sociale netwerk en/of het vergroten van zelfvertrouwen) of wat het doel is van het onderzoek:</i>
Aanpak	<i>Vul hier in op wat de aanpak is van deze interventie, methodiek of onderzoek:</i>
Materiaal	<i>Welk materiaal hoort bij de interventie of methodiek? (bijv. werkboeken, werkkaarten, handleiding etc.) Heeft het onderzoek tot een rapportage/factsheet geleid?:</i>
Onderbouwing	<i>Wat is de onderbouwing van de interventie of methodiek? Hoe zorgt het voor het vergroten van de eigen kracht? / Wat waren de belangrijkste resultaten uit het onderzoek?:</i>
Onderzoek	<i>Is er onderzoek gedaan naar de effectiviteit van de interventie of methodiek? Zo ja, wat kwam hieruit?:</i>